

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1012.

CHICAGO, ILL., 3. FEBRUARJA, (FEBRUARY 3), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Strohnlost cerkve v Zed. državah.
Lloyd Georgeov kampanjski fond.
Smrt blazne cesarice.
Dve največji konzumni zadrugi.
Madžarski monarhizem.
34 linčanj v letu 1926.
Za smeh in kratak čas:
"Mi smo Amerikanci".
Mišice in zdravje.
Slovaški klerikalizem in Češkoslovaška.
Uredniki "Nepszave" obsojeni na par sto let
ječe.
Ostanki monarhizma v Evropi.
Vzajemnost človeštva.
Brzjav na Kitajskem.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

O volitvah v kansaškem distriktu U. M. W.
Bolje pozno kakor nikoli.
Kdo kali mir v mirnem Collinwoodu?
Padanje nekdanj procvitajoče naselbine.
Iz Detroita.
Prihodnji koncert "Zarje".

"Deseti brat" na waukeganskem odru.
Kako sodijo nekateri ljudje o "Amer. druž.
koledarju".
Prihodnja seja kluba št. 45 v Waukeganu.
Naprej za JSZ. in njeno delo.
Prihodnja priredba JSZ. v Milwaukee.
Zpisnik vzhodnoohijske konference JSZ.
Po vprizoritvi "Tkalcev".
Zapisnik konference J. S. Z. v Milwaukee.
Listu v podporo.

RAZNO.

Divji plameni (peto nadaljevanje).
Vščipci.
Raspored predavanja slobodne govornice u
Chicagu.
Gregor Ovsenik (Ivan Vuk).
Influenca in zdravstvo.
O neki kočljivi dolžnosti staršev.
Državljanstvo otrok rojenih v tej deželi.
Zadnja beseda.
Ameriški listi o anleskem prevodu "Hlapca
Jerneja".
Zvit slasčičar.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

“Proletarec” v Jugoslaviji.

V JUGOSLAVIJI je “Proletarec” znan list. Zahaja tja od kar izhaja — sedaj dvaindvajseto leto. Veliki večini sedanjih čitateljev v Jugoslaviji jako ugaja. Veseli so člankov, dopisov in posebno tistega čtiva, iz katerega razvidijo kakšno je življenje našega ljudstva v deželi dolarja.

“Proletarca” bi moralo zahajati v Jugoslavijo veliko več kakor ga zahaja sedaj. Delavci in kmetje v “naši stari domovini” si ga ne morejo naročiti. Vzrok je veliko pomankanje gmotnih sredstev. Ali marsikdo tukaj bi ga mogel naročiti za svoje ljudi preko luže.

Naročnina za inozemstvo je \$3.50 na leto in \$2 za pol leta. Vsak izvod “Proletarca”, ki pride v Jugoslavijo, ima povprečno 5 čitateljev. Ker je Proletarec v primeri z delavskimi listi ki izhajajo v Jugoslaviji velik list, lahko mnogo stori za delavsko probujo in za vzgojo med ljudstvom. Storil pa bo le, ako bo imel več čitateljev.

Pošljite upravnistvu prej omenjeno vsoto in natančen naslov osebe, kateri se naj list pošilja. Pridobite tudi druge tukajšnje naročnike, da store enako.

Ako bi imel “Proletarec” v Jugoslaviji par sto naročnikov več kot jih ima, bi bilo naši skupni stvari veliko pomagano. Poznali bi drug drugega bolj kakor danes, lahko bi več sodelovali drug z drugim in pokret v celoti bi imel koristi.

“Proletarec” ni list novic, ampak list, namenjen v prvi vrsti socialistični vzgoji. In kot tak zasluži, da se ga razširi tudi v Jugoslaviji. Vsakdo izmed naročnikov “Proletarca” v Ameriki naj ga naroči, ako more, tudi svojcem v domovini.

In storite to čim prej. Ako ga naročite do konca tega meseca, bomo šteli naročnino od začetka leta in poslali vsakemu vse številke od Novega leta, da bo vsakdo lahko čital roman “Divji plamen” v celoti.

Kakšen bo rezultat tega apela, bomo sporočili v koloni “Iz upravnistva”.

PROLETAREC

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1012.

CHICAGO, ILL., 3. FEBRUARJA, (FEBRUARY 3). 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

STROHNELOST CERKVE V ZEDINJENIH DRŽAVAH.

“Organizirana cerkev je kolosalni fiasko . . . Nobena cerkev v Ameriki nima nikake nove ideje in nobena ni v preteklem stoletju naredila ničesar, kar bi ji dalo ugled pred svetom . . .”

Teh besed ni izgovoril kak “bogatajec”. Izrekel jih je protestantovski duhovnik Dr. John Herman Randall na zaključni seji konference za svetovno enotnost dne 16. januarja v New Yorku. Isti duhovnik je nadalje dejal:

“ŽIVE DOGME MRTVIH SO POSTALE V CERKVAH MRTVE DOGME ŽIVIH, SLONEČE NA DOMNEVANJH ČLOVEKA PRED TISOČ PETSTO LETI.”

Dr. Randall ni brezverec. Na tej konferenci se je zgražal nad cerkvami zato, ker so le ustanove za zbiranje bogastev, ustanove za zavažanje ljudstva, dobrodelne organizacije pod masko hinavščie, a so mrtve za krščanstvo resnice in pravice. Po mnenju imenovanega duhovnika bi morala prava vera sloneti na dognanjih današnjega človeka, in ne na domnevah onega, ki je živel pred tisoč sto leti. Biti bi morala vera, ki bi človeka učila da naj bo človek. Današnje ga uče, da naj ubija in da naj osvaja, ako je to v interesu tistih ki vladajo in ki posedujejo svet.

Krščanstvo je že dolgo dekla vladarjev, dekla gospodarjev, in krotiteljica hlapcev. Cerkev v Italiji, cerkev v Nemčiji, cerkev v Španiji, cerkev v Mehiki, v Zedinjenih državah, v Rumuniji — povsod je dekla gospodarjev. Ni cerkev, ampak ima masko cerkve, zato da zavažaja neumno maso v interesu tistih, ki hočejo, da ostane nevedna, kajti le če ostane nevedna, jim bo službovala.

Katoliška cerkev v Ameriki je l. 1926 za časa takozvanega evharističnega kongresa pokazala z vsem mogočim sijajem in bleskom, da ni cerkev, da nima v sebi prav nič krščanstva, ampak da je en ogromen aparat za poneumnjevanje in varanje ljudstva.

Razne protestantovske sekte v tej deželi so odvisne od denarnih magnatov enako kakor katoliška cerkev, in jim služijo. V sporu z Mehiko se je ves aparat katoliške cerkve po vsem svetu pognal v prizadevanja, da zaplete Zedinjene države v vojno proti Mehiki, in danes že vsakdo, ki količakaj čita, ve, da se v tej propa-

gandi ni šlo za “zatirano katoliško cerkev”, ampak za PRIVATNO SVOJINO AMERIŠKIH VELEKAPITALISTOV IN KATOLIŠKE CERKVE V MEHIKI.

Nižja duhovščina protestantskih sekt v Zedinjenih državah pa se je igri papizma uprla, ne toliko zato ker je proti interesom Wall Streeta, ampak vsled konkurence in zavisti, katere je med cerkvami celo več kakor pa med drugimi organiziranimi skupinami.

Pomankanje fundamentalnega, idejnega verstva je povsod vidno. In nikjer ga ni tako malo, kakor npr. na konvencijah ultra verskih organizacij. Če se ozremo okrog sebe, vidimo v naši javnosti KSKJ. To je katoliška podpora jednota le po imenu, v praksi pa je to organizacija priganjačev in hlapcev, in le malo je v nji članov, ki so pošteni kristajani. Ne briga se, da bi svoje članstvo dvignila idejno, pač pa se muči, da napravi iz njih čimvečje hlapce. Ne trudi se, da bi jih izobraževala, ne išče sposobnih, poštenih duhovnikov, in ne ozira se na značaje. Kar one hoče je sluge, ki znajo skrbeti, da ostane članstvo podložno, in da pritruje brez ugovarjanja. Ne išče urednikov, ki bi znali učiti, ampak urednike, ki znajo “ubogati” in “pisati” kakor je v interesu gospodarjev.

Organizirana cerkev v Zedinjenih državah je kolosalni fiasko, pravi dr. Randall, in v dokaz je pokzal VSE VAŽNEJŠE CERKVE V TEJ DEŽELI.

Organizirana cerkev med priseljenci je enako en ogromni fiasko. Poglejmo med Slovence, Poljake, Litvince itd., povsod vidimo, da je cerkev odvisna od bossov, da sprejemajo duhovniki navodila od njih, in da služijo njim.

Nič boljše ni v drugih deželah. Cerkev v Španiji je trdnjava reakcije. V Italiji je svoje delovanje vsoglasila s fašizmom. V Rusiji je bila pod carizmom njegov aparat, in danes trpi zaslužene posledice.

Cerkve so ostanek iz prošlosti. Cerkev, ki se trdovratno drže živih dogem mrtvih ljudi in so jih spremenile v mrtve dogme živih ljudi, ne morejo biti nič drugega kakor coklja na vozu napredka.

Lloyd Georgeov kampanjski fond.

Liberalna stranka v Angliji, ki ima za seboj sijajno zgodovino, je danes malo manj kakor v razsulu. Iz nekdanj mogočne stranke, ki je določala pota angleški politiki, je postala "tretja" stranka. Delavska je druga in ima v zbornici veliko več poslancev kakor liberalna. Mnogo vodilnih liberalcev, ki so bili pred leti prvaški državniki Anglije, so odstopili in se pridružili konservativni stranki. Spori v nji so divjali vsled borbe za vodstvo. Med vojno se je v koalicijski vladi proslavil David Lloyd George, ki je bil tedaj sicer vodilni politik liberalne stranke, ne pa njen glavni voditelj. Toda postal je njen voditelj po vojni s pomočjo kampanjskega fonda, ki je bil izročen njemu v varstvo in upravo.

Ta kampanjski fond znaša *deset milijonov dolarjev*. DESET MILIJONOV DOLARJEV — tako vsoto je mogoče držati drugače mrtvo stranko umetno pri življenju. In ti milijoni so danes liberalna stranka v Angliji pod vodstvom Lloyd Georja.

Kako je prišla do tako ogromne vsote?

Enako, kakor kapitalistične stranke v Zedinjenih državah, le s to razliko, da so tam kampanjski prispevki koncentrirajo v centralni blagajni, in da se jih hrani "za poznejše čase". Vsaj liberalna stranka se je poslužila tega pravila, kajti bila je močna med vojno in po vojni, in lahko gradila svoj kampanjski fond davno pred volitvami. Njeni člani, ki so bili ministri, so prodajali "plemenitaške" naslove, kakor prodaja npr. papež kardinalske klobuke in druge "redove". Kdor je za časa Lloyd Georgeovega kabineta hotel postati aristokrat, je prispeval nekaj deset tisočakov v kampanjski fond liberalne stranke. Lloyd George pa je skrbel, da je bil fond pod njegovo upravo. Dobil je sredstva tudi na druge načine, ali največ jih je dobil s prodajanjem plemenitaških časti.

Poleg teh milijonov ima liberalna stranka tudi nekaj vplivnih dnevnikov, tako da je v zlic odigranju svoje vloge še vedno v stanju držati kolikor toliko mesta na politični pozornici.

V angleškem parlamentu je 615 poslancev. V zadnji volilni kampanji je bilo potrošenega za vsakega povprečno \$3,225. To je veliko; in vsota je še večja, ako se v pojasnilo doda, da je imela delavska stranka najmanj sredstev na razpolago, medtem ko sta jih imela konservativna in liberalna v izobilju.

Ampak vsota par tisoč dolarjev v agitaciji za posameznega poslanca je malo, ako se pomisli, da je Pennsylvania izvolila novembra prošlo leto senatorja, za katerega so njegovi prijatelji potrošili okrog milijon, in da je drža-

va Illinois izvolila v senat človeka, za katerega je en sam kapitalist v agitaciji zanj zapravil okrog četrto milijona dolarjev.

Kapitalizem pozna slabosti povprečnega človega. Vara ga, in ker ima denar, časopisje, prižnico, radio in razna druga sredstva, mu ni težko varati človeka, ki je revež in je poleg tega revež tudi na duhu.

Smrt blazne cesarice.

Dne 17. januarja to leto je umrla na neki grajščini v bližini belgijskega glavnega mesta ženska, ki je bila nekoč cesarica. Ni bila dolgo, toda dovolj dolgo, da ji je naziv cesarice ostal do smrti.

Cesarica Karlota (Carlotta, Charlotte) je bila žena Franc Jožefovega brata Maksimiljana. Franc Jožef je dobil avstro-ogrski prestol, Maksimiljanu pa se je obetalo dolgočasno življenje. Je kakor s sinovi na gruntih po Slovenskem. Dobi ga samo eden, drugi si morajo z doto ki jo dobe na tak način pomagati naprej. Maksimiljan se je oženil s Karloto, ki je bila hči belgijskega kralja Leopolda I. Nji in Maksimiljanu je bilo dolg čas. Živela sta nekaj časa v Miramaru pri Trstu in čakala priložnosti. Pravijo, da je bila Karlota veliko bolj ambiciozna, kakor Maksimiljan. Ponudila se jima je "prilika" ustanoviti cesarstvo v Mehiki. Maksimiljan je dobil pomoč na francoskem dvoru in na Dunaju. Karlota mu je prigo-varjala, naj se priložnosti nemudoma posluži. Odšla sta v Mehiko. Maksimiljan je postal mehiški cesar in Karlota (ali Šarlota) mehiška cesarica. Ker njima mehiško ljudstvo ni bilo prav nič "lojalno", sta se zanašala na pomoč Avstrije in posebno Francije. A Francija je bila preobložena z neprilikami doma. Maksimiljan, ki je spoznal resničnost pregovora, da se prijatelja spozna če je prijatelj šele kadar ga potrebuješ, je iskal prostovoljce v Avstriji in jih dobil precej tudi med Slovenci.

Mehikanci pa so čudno ljudstvo. Kakor nočejo sedaj nadvlade Wall Streeta in kakor so se borili vso dolgo dobo proti Španiji in potem, ko so premagali španijo, proti Špancem ki so ostali v Mehiki, tako so se uprli tudi cesarju Maksimiljanu, ki ga niso klicali. Nekaj časa je izgledalo, da ne bo večjih neprilik. A novi cesar je kmalu izprevidel, da bo borba težka in krvava. Karlota je spoznala mučno situacijo, in hudo ji je bilo. Odpeljala se je v Evropo in prosila pomoči svojemu soproga pri Napoleonu III., pri avstrijskemu cesarju Francu Jožefu in pri papežu Piju IX. A pomagati jima niso mogli. Mehiški republikanci so monarhistične čete popolnoma premagali. Cesarja Maksimiljana so vjeli in ga l. 1867 ustrelili v Queretaro. Karlota, ki je, kakor trdijo zgo-

vinarji, ljubila Maksimiljana in ga pripravila, da se je podal v nevarno pustolovstvo, je po neuspehu v Mehiki, oziroma po umoru svojega moža, zblaznela. Dali so ji zavetišče v Chateau Bouchau blizu Bruselja v Belgiji, kjer so jo služabniki ves čas ogovarjali z "vaše veličanstvo, mehiška cesarica", in Karlota jim je odzdravljala kot da je cesarica. Ko je umrla, je bila stara 86 let. Če ne bi bila blazna, bi videla od l. 1876, ko se je odigralo zadnje dejanje tragedije, v kateri je hotela postati cesarica, pa do sedaj, veliko dogodkov in mnogo sprememb, ki bi ji dokazale, da se svet resnično spreminja. Toda ni vedela in ni videla, ker je bila blazna. Živela je, kakor da še vedno živi v l. 1867. Vse mehiške revolucije po padcu Maksimiljana, padec nemške, avstroogrske in ruske monarhije in vsi drugi svetovni dogodki so šli mimo nje skoro šestdeset let neopazeno. Zanj se svet ni gibal. Bila je blazna cesarica in služabniki so ji blazno dvorili kot da je res cesarica.

Bila je blazna nad pol stoletja, in njeno premoženje se je vzlic temu večalo.

Ko je umrla, je znašala vrednost njene imovine skoro sto milijonov frankov. Kajti v kapitalistični gospodarski uredbi raste imovina tudi tistim, ki so blazni, seveda, ako jo imajo, oziroma so jo imeli, predno so zblazneli.

Bila je stara 86 let, ko je umrla. Živela pa je v resnici samo 26 let. Do 26. leta je bila bitje, ki je iskalo časti, slave, in cesarstva. Vso dobo potem do konca svojih dni ni bila nič drugega kakor blazna cesarica. In njeno premoženje je zraslo, ne da bi se tega zavedala, na 100,000,000 frankov.

34 linčanj v letu 1926.

Leta 1926 je bilo v Zedinjenih državah linčanih 34 oseb, večinoma črnici, kakor vsako leto. Zadnja žrtev drhalske "justice" je bil črnc, drvar po poklicu, ki je bil linčan dne 31. decembra v Waldo, Florida. Neka belopoltna gospodinja ga je najela, da ji nacepi drv, a mu ni hotela plačati toliko kot sta se pogodila, zato je protestiral. Belokožni civiliziranci so ta protest vzeli za insult in po okrožju je šla govorica, da je zamorec napadel belopoltno žensko. Smrtno prestrašenega drvarja je drhal pograbila in ga umorila ne da bi natančno vedela čemu. Slišala je o njegovem napadu na žensko, in take zločine kaznujejo linčarji s smrtjo ne da bi preje kaj preiskovali.

L. 1925 je bilo v Zed. državah linčanih 18 oseb, l. 1924, 16; l. 1923, 28; l. 1922, 61, in l. 1921 64 oseb. V prošlem letu je bilo torej linčanih skoro še enkrat toliko oseb kot leto poprej. Večina linčanj se dogodi v južnih državah.

Madžarski monarhizem.

Ogrska je monarhija, toda nima monarha. Vlada jo regent Horty. Dasi dandanes ni več toliko kandidatov za prestole kakor nekoč, jih je vendar nekaj, ki se potegujejo za ogrsko krono. Vodilni madžarski velikaši hočejo, da se prizna pravico do ogrskega prestola Habsburžanom, a tej želji nasprotujejo, oziroma so nasprotovale države male antante, posebno Českoslovaška in Jugoslavija. In tudi Francija ji je bila nasprotna. Sedaj poročajo, da bo Francija privolila v povratek Habsburžanov na prestol in v tem slučaju bi protest manjših držav ne zalegel veliko. Ni pa še nič gotovega, kedaj dobi Ogrska svojega vladarja. Kajti v Rumuniji je nekaj politikov, ki mislijo, da postaneta Rumunija in Ogrska lahko dualna monarhija pod vlado sedanje rumunske dinastije. Kar se tiče ogrskega ljudstva, je nekako apatično. Doživelo je poraz za porazom, in sedaj mu je vseeno, samo da je "mir". Svobode v današnji Ogrski ni, razun za vladne kroge. Delavsko gibanje je zatirano, in tudi oslajeno vsled notranjih sporov. Socialistični listi so provocirani, uredniki so obsojeni na dolgoletne zaporne kazni, in poslancem v zbornici so ovrane funkcije. To je kriza, — oblaki, ki označajo nevittho, pa so tudi že vidni.

Uredniki "Nepszave" obsojeni na par sto let ječe.

Na Madžarskem je svoboda tiska že dolgo neznana. Kritika, ki je naperjena proti vladi in njenim posameznim članom, je kaznjiva, pa če je še tako upravičena in še tako v interesu države. Največji naval cenzure je naperjen proti socialističnemu dnevniku "Napszavi" v Budapešti. Uredniki in poročevalci tega lista so pregnani in mnogi so v ječi. Obsojeni niso samo na visoke zaporne kazni, ampak tudi na velike denarne globe. Poročevalec Szoeké je pred dvema leti kritiziral ministerskega predsednika Bethlena in bil zato obsojen na \$300 denarne globe. Vložil je priziv na višje sodišče, a bil vzlic temu vržen v ječo. "Nepszava" ima vsaki teden povprečno tri sodne obravnave in njen urednik ima že toliko zapornih kazni, da bi moral biti v ječi sto tri leta, predno bi bil prost. Ne samo, da ni dovoljeno kritizirati ministrov, ampak tudi njihovi sinovi so nedotakljive osebe.

Ker je ogrski državni zbor sestavljen tako da odgovarja namenom vlade, in ker so se volitve vršile v znamenju terorja in je bilo delavstvu le malo kje mogoče kolikor toliko nemoteno izraziti svojo voljo na volilni dan, bodo socialistični poslanci sedanjo zbornico najbrž bojkotirali. Zavedajo se, da tudi Ogrska ne ostane vse čase torišče monarhističnih reakcionarjev, in da pride dan, ko bo delavsko ljudstvo obračunalo z vsemi, ki so mu ukradli civilne svobodščine in mu s tem onemogočile pot v blagostanje.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Kako nepopisno mora trpeti ta ženska, kadar se ji je približuje s pijanimi ustnicami, kadar jo objemajo pijane roke, ki trepečejo od strasti in poželenja? In vendar kakšna ženska je to, ki zahrbtno vara svojega moža in se mu ne upa povedati v obraz, da se ji studi—? Kaj išče pri Horwathu, ki je še veliko večji podlež kakor njen mož—? Ali je samo lepa in nič drugega—?

— Gospa, tako se mi zdi, da ste žalostni, je potem naenkrat prekinil svoje premišljevanje. Ali sem se motil?

— Gospod doktor, je dejala Helena, ki se je zavzela ob teh besedah, videli ste resnico. Toda povejte mi, če ste že uganili, kako ste spoznali mojo žalost?

— To ni bilo težko. Spoznal sem vašega rablja, ki vas počasi in premišljeno muči, potem pa sem videl vaš pogled, ki se je odmikal inženjerju, ki je istotako vaš rabelj, samo da je njegovo mučenje sladko dokler bo sladko, potem pa bo mučno in je tako že pričelo biti. In vem, da bo presekalo vaše srce na dvoje.

Niti ni trenila z očmi, niti se ni premaknila, ko je to izgovoril. Toda je pobledela. Ni pa kriknila, ne zbežala od tega človeka, ki je predrzen dovolj, da sramoti njenega moža in njenega ljubimca... Zgodilo pa se je, da ji je zdrknila solza po licu in je gledala v Klingerja kakor v prikazen.

Ta je pobral njen svileni robec, ki ji je zdrknil na tla, sklonil se je k nji in ji z njim popil solzo. Helena pa je prijela njegovo dlan in jo je pritislila na svoja vroča lica. Samo za hip. Potem se je otožnovesela nasmehnila. Klingerja je spreletelo. Sedel je nazaj na stol in žalostno zašepetal.

— Zakaj me ne ovadite svojemu možu in svojemu...

Helena ni odgovorila. Sklonila je glavo in njeno telo je komaj vidno zatrepetal. Iz sosedne sobe je prodril v to tišino ravnateljjev glas in jo onečaščil.

— Helena, Helena — pridi, — človeku ni dobro biti samemu!

Horwath je odprl vrata in zaklical:

— Hitro, hitro! Vina bo ravnokar zmanjkalo.

Nerada se je dvignila Helena. Klinger je za hip vjel Horwathov pogled, ki je sedaj, ko ga je že ranilo vino, očitno zagorel v smer njenih polnih prsi.

Vsedla sta se k mizici. Nekaj steklenic je že bilo praznih. Ravnatelj je bil pijan in se je

sam sebi smehljaj, major je v silnem krohotu pripovedoval neko smešnico. Horwath pa, ki se ga vino še ni toliko prijelo kakor ostalih dveh je natočil kozarce.

— O, ženske! Brez teh ni življenja, je vzkliknil ravnatelj. Ni res, ženka!

— Helena je vzdignila kozarec, da ji ni bilo treba odgovoriti.

— Na zdravje, gospod doktor, mi smo se ga že našli, je zaklical major in hotel trčiti z nekovi kozarcem. Klinger pa je odklonil.

— Hvala! Ne pijem!

Vsi so se začudili. Ravnatelj se je zakrohotal, major se je bil po kolenih in vzkliknil.

— Neverjetno neverjetno kaj takega!

Tedaj se je dvignil Horwath in spregovoril:

— Gospoda, dovolite, da napijem nenavadnemu dogodku in tudi nenavadnemu človeku! Slišali ste, da je gospod zdravnik abstinent. Ali, gospoda, to še ni vse. On je tudi cel boljševik. In, gospoda moja, ali ni to, da sedi boljševik v prijateljskem objemu z buržuji, tako važen dogodek, da je vreden par steklenic šampanjca — ?

Ravnatelj je poskočil s sedeža, major pa je ne hote prijel za notes. Inženjer pa je nadaljeval:

— Da, da gospoda! Brez dvoma. Dejstva govore! Gospod zdravnik ne priznava, da so rudarji zelo nadležna sodrga, dalje trdi, da si nisem jaz kupil te zlate ure, temveč da so mi jo kupili naši delavci. Zatorej naj živi gospod boljševik!

Klinger je poslušal Horwathovo šalo z ironičnim nasmehom. Pripravljaj se je za udarec.

Ravnatelj pa je postal rdeč. Nenadoma je vstal, napravil sila resen in važen obraz, nagnil se čez mizo in zavpil:

— Jaz vam ne napijem! Če je resnično, da ste to govorili — ste, ste — velik osel!

Čeravno je bil ravnatelj pijan, so se vendar vsi prestrašili teh besed. Tudi ravnatelj sam. Helena je kriknila in si zakrila obraz.

— O kako sramotno! je jeknila. Toda še v istem hipu je planila od svojega moža in zaklicala:

— Gospod zdravnik, jaz vam dam zadoščenje za to nizkotnost.

Major je čudno mežikal in ni vedel kaj bi. Inženjer pa je potegnil Klingerja k sebi in ga prosil.

— Gospod doktor, ne zamerite, jaz sem kriv! Ravnatelj je pijan in ne ve kaj govori.

Tudi ravnatelj je naenkrat, kakor da bi se streznil, začel prositi Klingerja.

— Gospod zdravnik, slišite, gospod zdravnik — oprostite! Skočil je k Heleni in jo rotil.

— Ah, Helena, proketo vino — popravi mojo neumnost! Prosim te!

Klinger pa je ostal miren. Zamahnil je z roko in obrnjen proti ravnatelju je spregovoril.

— Gospod ravnatelj, ne odpuščam vam tega! Ne zaradi tega, ker ste mi rekli osel, ampak zaradi tega, ker ste pijani. In tudi vam ne, gospod inženjer.

Da pa boste lažje razumeli inženjerjeve besede, vam povem še tole: Vsi smo ljudje. Seveda tudi rudarji, čeravno jih ne priznavate za take. Toda ta črna sodrga je veliko več vredna kakor ste vi, zakaj ne samo da vi velikokrat pozabljate da ste ljudje, vi ste tudi goljufi in roparji, hinavci in sleparji, pijanci in pohotneži — kar pa ste seveda prav lahko, ker vam plačujejo rudarji srebro in zlato, vino in kruh, vaše konje in vlačuge! Gospod inženjer, vi tega nočete vedeti in gospod major seveda tudi ne in sta me oba učila, da se motim, da jih moram preje spoznati, kakšni da so ti capini. O, predobro jih poznam — zakaj jaz sam sem sin rudarja in sem se rodil v črnem kraju. In zato vam bom jaz razodeval kakšni so ti trpini, ki vas žive, ne vi, ki vidite blato na rudarjevem obrazu, nočete pa videti blata svojih umazanih src. Jaz pa vam bom iztrgal iz vaših skrivnih skrinj in ga bom raztrosil med nje, da bodo pohodili vas in vaše blato!

Vzdignil se je in je šel počasi skozi vrata.

Vsi so onemeli in niso vedeli, kaj se godi z njimi. Samo Helena se je zavedela. Hitela je za njim in ga dohitela v veži.

— Gospod doktor — kdaj ste doma jutri?

— Vse dopoldne. Pričakoval vas bom.

— In boste tudi meni iztrgali blato — ?

Klinger je obstal in se zagledal v njeno dušo, ki je zadrhtela v teh besedah. In se je zbal za samega sebe. Šel je mimo nje in odprl vrata.

Ko so odmevali njegovi koraki po marmoratih stopnicah, se je naslonila na zid in zahtela . . .

Kmalu za tem so ugasnile luči v prvem nadstropju palače upravnega sveta.

IV.

Debel sneg je ležal po hribih in v dolini. In ni bila ta pokrajina prav nič lepa, še pozimi ne. Po holmih so se vlekli črne črte, ravne in krive, povsod pa je bil sneg poteptan in umazan. Po strehah so ležale saje, na nasipih pa se je topil sneg od nametanega vročega koka. Hrušč, ki ga je bil ves poln ta kraj, ni poznal letnih časov. Blagodejne zimske tišine ni bilo in oko je zaman iskalo čistega prostorčka, kjer bi se odpočilo.

Tisto jutro je prišel Abram truden domov. Premražen je stopil v kuhinjo, kjer ga je čakala Pavla s čajem. Lice mu je bilo umazano, v zaspanih očeh polno skrbi.

— Pavla, žalostni časi so sedaj, je spregovoril, ko je popil čaj. Prepír se je vsedel med nas, široko se je raztegnil in nas je zgrabil s

silno roko. Kam, kam nas bo to privedlo — ?

— To bo minulo, oče, je menila Pavla. Saj so tudi v kulturnih organizacijah pričeli. Včeraj se je ločilo od "Prosvete" več ko polovica članov in so ustanovili "Kulturni odsek boljše-vikov". Tudi Klemen je zraven.

— Klemen — ? se je začudil Abram. Tega si nisem mislil!

— Da, on je govoril največ! Rekel je, da mora biti kulturna organizacija del one velike delavske stranke, ki hoče res osvoboditi proletarjat. Ker pa to ne gre brez krvavih bojov, je dejal, vas pozivljam, da pristopite k naši stranki, ki je že sedaj močna in ki bo v kratkem najmočnejša. To pa bo zaradi tega, ker je ta stranka edina resnično revolucionarna, katere središče je Moskva in cela Rusija — in je torej za nami že stošestdeset milijonov sodrugov in sodružic. Potem pa je nadaljeval: Socialisti so šlape! Poslušajo advokate in buržujske pisarje, ki pravijo, da bodo rešili svet — v resnici pa so kače strupene. In ko so mu nekateri ugovarjali jim je očital: Zakaj niste socialisti za stavko, sedaj, ko je sila največja, če ste proletarci? In so odstópali kar po vrsti. Komaj sto nas je ostalo. Gabra so izvolili za predsednika, Vrečarjevo Reziko pa za tajnico.

Abram je molčal. Hud boj je bojeval s svojim srcem. Vso dolgo noč je premišljeval v jami o tem in o sebi. Nikdar in nikoli poprej ni dvomil o svojem prepričanju. Sedaj pa mu je dvom naenkrat preklal njegovo trdno vero in je pričel razmišljati.

— Ali je krvava revolucija potrebna ali ni? Ali so potrebne žrtve meščanske vojne? Ali ne gre drugače? Z izobrazbo, z mogočnimi duševnimi pripravami? Ali res ne bo prišel tisti zlati čas, potem ko bo ves proletarijat pripravljen v srcu in duši, sam od sebe, skoraj nevidno in brez hrupa, srce pretresujočega?

Pogledal je Pavlo in kakor da bi oba enako mislila: tudi ona se je ozrla vanj in obema je bilo vprašanje že na ustnih.

— Oče, kaj mislite? Zdi se mi, da je potrebno razmišljati o tem.

— Vso noč sem premišljeval in ne vem nič več kaj se godi z menoj. Toda, če pomislim, da sem veroval trideset let, se zgrozim ob svojem dvomu, ki se me je polastil. Dvomim o vsem! Vprašujem se: Ali smo zmožni še čakati in si utrjevati vero? In veš, da obupujem že nad vsem, v kar sem veroval trideset let — Tudi v Krista so verovali. Toda je prišel in ni prišel: Takrat ko je prišel, ga niso videli, danes, ko ga ni, ka kličejo nazaj . . .

— In če je vse to res, kar govorijo o Rusiji, da je tam zavlada enakost in svoboda, da ni več ne bogatih ne revnih, da ni več ne ječ ne zločincev — in vse to čez noč, kakor da bi sanjal . . .

(Dalje prihodnjič.)

Slovaški klerikalci in avtonomija.

Vso dolgo dobo, ko so bili Slovaki pod Ogrsko in Čehi pod Avstrijo, so češki in slovaški narodnjaki pripovedovali, da so Čehi in Slovaki en narod, ki hrepeni po združenju v skupni državi.

Prišla je svetovna vojna, potem razpad Avstro-Ogrske in ustanovitev Češkoslovaške. Ime so izbrali Čehi. Dodali so "slovaška", da potolažijo Slovake. Namen se jim ni posrečil.

Takoj ko so zmagovite velesile priznale novi češki državi tudi slovaški del Ogrske, so se Slovaki pričeli puntati. Pod Madžari so bili navajeni hlapčevati, toda madžarsko plemstvo jim ni "motilo vere". Na Ogrskem so bili "svobodni", svobodo pa si Slovaki, ki so 99% pod klerikalnim vplivom, tolmačijo s tem, v koliko je cerkev kot taka protežirana po državi. Češkoslovaška bi se rada cerkvenega nadvpliva otresla — kar pomeni praktično ločitev cerkve od države. Slovaki pravijo — ne! Slovaško ljudstvo pri tem sicer nima besede, a ima jo slovaška katoliška duhovščina.

Ko je bila sedanja Češkoslovaška ustanovljena, so ameriški Slovaki pod avspicijo tedanje Redove-Ruthenbergove komunistične stranke prirejali po vseh svojih kolonijah "protestne" shode, na katerih so zahtevali "samoodločevanje". Značilno pri tem je to, da je bila za vsemi temi "komunističnimi" shodi slovaška katoliška duhovščina in pa — madžarska propaganda.

Čehom se v šestih letih še ni posrečilo potolažiti Slovakov; oziroma, Slovaki nič ne rečejo, derejo pa se slovaški župniki po navodilu svojih višjih. Zahtevajo nič več in nič manj kot avtonomijo in ves njihov boj je naperjen proti svobodomiselnim Čehom. Nikdar v zgodovini se ni slovaška duhovščina borila s tolikim navdušenjem proti madžarski aristokraciji, ki je bila pijavka na telesu Slovakov, kakor se bori danes proti "češkemu svobodomiselnemu gospodstvu". Voditelj slovaških klerikalcev in s tem Slovakov je duhovnik Peter Hlinka. Češkoslovaški je on s svojo stranko klerikalnih Slovakov nevarnejši, kakor pa "narodnostna manjšina" Nemcev, ki so gospodarsko in politično v republiki Čehoslovakov močnejši element kakor Slovaki. Kuje zveze s komurkoli, in pri tem vedno naglaša, da je edina zahteva Slovakov avtonomija.

Avtonomija Slovakov je tako postala ne narodnostno, ampak versko vprašanje. Enako je na Hrvatskem Radić najbolj podžgal svoje seljake proti srbski nadvladi s tem, da se Srbi križajo drugače kakor Hrvati, in na Slovenskem goji klerikalna stranka ljubezen do avtonomije Slovenije samo vsled tega, ker bi v "avtonomiji" odločevala.

Klerikalizem ni v stanju razumeti interesov ljudstva, kar dokazuje posebno sedanji boj slovaške duhovščine proti državni tvorbi češkoslovaške republike. Klerikalec Hlinka išče zavezništva z Madžari proti vladi v Pragi, ker hoče, da je papež gospod in da on ukazuje. Na apele predsednika Češkoslovaške za sodelovanje se ne ozira. "Mi hočemo avtonomijo," pravi Hlinka, in njemu podložni Slovaki mu kimajo, ker mislijo, da je avtonomija edino to, če ima duhovščina ne le v verskem ampak tudi v političnem in gospodarskem oziru glavno besedo.

Mišice in zdravje.

O znakih človeškega zdravja so večinoma razširjeni zelo napačni pojmi. Niti sportniki ne poznajo vedno pravih znakov telesne izmučenosti po težkih naporih in si s prenapenjanjem svojih sil veliko škodujejo. Navadno mislijo ljudje, da se lahko toliko časa brez škode napenjajo, dokler lahko gotovo vajo, na primer vožnjo s kolesom, veslanje, tekanje, plavanje itd. izvršujejo, ne da bi čutili slabost in bolečine v mišicah. To je pa velika zmeta, posebno pri kulturnem človeku čigar različni organi so neenako razviti.

Mišičevje telesa je še najlaže umetno ukrepiti in ga razvijati še naprej, zato dobe športniki in telovadci prav lahko vstrajno, krepko muskulaturo, ne dobe pa — da navedemo le ta slučaj — tej muskulaturi primernege, vstrajnega srca. Pri njih se utruadi srce veliko prej, nego muskulatura. Če tirajo torej taki ljudje svoje vaje do popolne utrujenosti rok in nog, so s tem svoje mišice utrudili, srce pa preutrudili ter preselili. Če se to ponavlja, ima to za srce zelo slabe posledice.

Tudi najbolj trenirani športnik mora skrbno paziti na delovanje srca in pluč. Če začne žila zelo hitro biti, na primer 120krat v minuti, ali če postane slaba, nepravilna, sunkovita, je treba takoj prenehati z vajo, dokler ne doseže spet normalne hitrosti (70 do 80 udarcev v minuti). Tudi prehitro dihanje je treba regulirati, tako, da pride kakih 18 mirnih, srednje globokih dihljajev na minuto.

V veliki zmoti se nahaja tisti, kdor meni, da je močno mišično telo že znamenje zdravja in odporne sile. Mišice same na sebi imajo z zdravjem kaj malo opraviti, čeprav se ne da tajiti, da bi marsikdo moral imeti nekoliko boljše muskulaturo, nego je ima. Naše zdravje pa je odvisno od dobrega stanja našega vsega telesa, predvsem dihalnih in prebavljivih organov in onih krvnega obtoka. Mišičasti atleti niso navadno nič bolj zdravi od slabičev, ker zaupajo več dela, nego ga prenesejo njihovi drugi organi, na primer ravno srce. Prvi znaki škodljivih posledic so: Nabiranje maščobe in dušljivost, ki jih opažamo posebno pri rokoborcih in dvigalcih težkih ročk.

Brzjav na Kitajskem.

Kitajska ima vzlic svoji ogromnosti zelo malo brzjavnih zvez. Ko so pričeli napeljevati po nji prve žice, so ljudje drug drugemu dopovedovali, da bodo šle po njih razna poročila, radostna in žalostna, a kako — tega ni znal nihče natančno pojasniti. Med prebivalstvom sečvanske pokrajine je nastalo tedaj veliko vznemirjenje.

Ko je bilo vse zasajeno in dograjeno in se je imela odposlati prva brzjavka, je množica ljudi, mladih in starih, stala pod žicami. Vse je debelo gledalo v žice in čakalo, kaj bo prispelo po njih. A minula je ura za uro, a na žicah se ni nič prikazalo. Naposled so si jeli preganjati dolg čas z razlaganjem, kako se brzjavna poročila pošiljajo. Razlaganje je bilo seveda sila različno. Naposled je star Kitajec to tako-le razložil in raztolmačil: Vsaka žica, stoječa med dvema drogovoma, je znotraj votla in v votlini čepi majhen črtek, ki neznansko naglo brzjavke prenaša po cevi od droga do droga. "Stara kost je modrost", so modremu možu okoli stoječi slavo peli. Vsi so mu pritrjevali, da je bržčas res tako in so se s starčevo razlago zadovoljni in veseli razšli domov.

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

“Mi smo Amerikanci”.

Slovenci v Ameriki in v domovini smo zelo v zadregi radi pomankanja humoristov. Onostraj jih je nekaj, tukaj pa je Lojze Pirc edini, ki je “humorist”. Nesreča je, da noče biti in se sili med resne in pametne, zato pa je še bolj smešen. Lojze spada v serijo “clevelandskih tipov”. (Pa ne, da se bi kdo zopet zgražal, češ, vi napadate vse, kar prihaja iz Clevelanda! Rayno obratno, namen tega spisa je Lojzeta “poveličati”.)

Ampak čemu ta uvod in toliko teh nepotrebnih besed! Lojze je kratek in “jedrnat”. Udari po mizi, pa je. Nagne, pa je izpraznjeno! Zapiše, pa je povedano.

Lojze napiše od časa do časa editorial. Verjemite, da ga napiše. In kadar je on razpoložen, joj, to je humorja!

V editorialu pod naslovom “Mi smo Amerikanci”, objavljen v Lojzetovi Domovini z dne 14. jan. je razkril svojim strmečim čitateljem ponovno — svojo hlapčevsko naturo in svojo brezprimerno zabitost. In če nam v Clevelandu zamerijo ali ne, Lojze jim vzlic svojim bizniškim sposobnostim ne dela prav nobene časti. Noben hlapec nobenega kapitalističnega dnevnika v Ameriki ni napisal tako hlapčevsko lopovskega članka, kakor ga je Lojze. In ker nočemo da bi kdo dvomil, kajti Lojzetova Domovina izven Clevelanda nima naročnikov, ponatiskujemo njegov članek — resnim in pametnim za kratek čas, in nevednim v spoznanje. Evo!

MI SMO AMERIKANCI.

“Temni oblaki” baje pretijo Zjedinenim Državam, kot pišejo različni časopisi, ki nimajo pravega pojma o vrednosti in veljavnosti Zjedinenih Držav. Kaj je v resnici ta nicaraguanska zadeva, o kateri se toliko piše v javnosti zadnje čase, ki vznemirja senatorje, politike, radikalce, socialiste in druge elemente, ki vselej uporabijo vsako bilko, da se ob njej tresejo in poveljujejo? Sledeča je resnica:

Nicaragua je republika v centralni Ameriki. Njena površina meri približno 46,000 kvadratnih milj in šteje do 800,000 prebivalcev. Svet je izvanredno plodovit, zemlja je pa bogata na mineralijah. Že od nekdaj so Amerikanci, to je, državljani Zjed. Držav, se naseljevali tam in kupovali kmetije, pridobili si premoženje in sploh delali kot smo delali n. pr. mi Slovenci, ki smo iz stare domovine prišli sem ter se naselili v tej obljubljeni deželi.

Ravno tako pravico imajo Amerikanci naseliti se v Nicaragui in pridobiti si tam premoženje, kot ste jo imeli vi, priti v Ameriko in kupiti tukaj hiše, začeti trgovno ali industrijsko podjetje. Nobene razlike ni v tem.

Zjedinjene Države imajo poleg vsega tega še en interes v Nicaragui. Panamski prekop ne zadostuje za navaden promet med Atlantskim in Pacifičnim oceanom. Zato so si Zjedinjene Države pridobile pravico, postavnim potom, od republike Nicaragua, da zgradijo še en prekop od Atlantika do Pacifika preko nicaraguanske zemlje. Gotovo je torej, da imajo Zjedinjene Države svoj interes v Nicaragui kot ga imamo mi naseljenci, v Zjedinenih Državam.

Stvar se je lepo in mirno ter postavno pletla naprej, dokler ni bil v Meksiki izvoljen predsednik Calles,

surovež in fanatik prve vrste. Kot tak seveda ne more mirno živeti, pač pa pričakuje “slave in časti” od zdražb in spletk, kot pač vsi enaki ljudje, katerih imamo tudi med nami Slovenci dovolj pri “Prosveti” in “Proletarcu”. Kričati se mora, ker so po duhu premajhni, da bi mirnim potom učili in delali.

Meksikanski predsednik Calles je začel spletkariti v Nicaragui, češ, kaj bodo Amerikanci — to je, Zjedinjene Države — se bogatili v Nicaragui. Calles je načel varoval zaroto v Nicaragui, in neki “dr. Sacazas” je s pomočjo meksikanskega denarja in orožja ter s par sto capini se proglasil za predsednika Nicaragua. Kakor hitro je ta dr. Sacazas postal predsednik po svoji lastni volji, brez vsake narodne volitve, je začel preganjati Amerikance, to je, državljane Zjedinenih Držav, in ponujati svojo robo Meksikancem.

No, ako izbiramo med kulturnimi deželami, vladami in ljudstvom, bomo raje sledili Zjedinenim Državam kot pa barbarški Meksiki, kjer danes noben človek ni varen svojega življenja. Mi tudi nismo prišli v Ameriko, da bi se potegovali za rdečega Callesa v Meksiki, pač pa smo prišli v Zjedinjene Države, da stojimo in držimo ter živimo v Zjedinenih Državam. Je že res, da Zjedinjene Države tudi naredijo to ali ono napako, toda v istem času in trenutku, delajo napake tudi druge države, in ako vemo to, tedaj se bomo zopet držali svoje vlade in njenih napak, ne pa tujih držav in tujih napak. Brez greha pa nihče ni.

Alo, pa lopne “Prosveta” in “Proletarec” takoj po Zjedinenih Državam, kjer si dobivata svoj kruh in lepo življenje, dočim je Meksika v očeh urednikov “Prosvete” in “Proletarca” sveta in najkrasnejša dežela. Roparji, ubijalci in morilci Meksike so tem nepridaničem pri “Prosveti” in “Proletarcu” več kot pa naša ameriška poštavna in ustavna vlada.

Seveda, je tudi nekaj Amerikancev, ki se potegujejo za Meksiko v sporu med Nicaragui in Zjedinenimi Državam. Voditelj teh puntarjev je senator Borah, eden prvih suhačev Amerike, ki se je javno izjavil, da bi vse one, ki pijejo vino in pivo obesil na prvo drevo. Kdor tako govori, je navaden gobezdač, fanatik, trapez prve vrste. In taki ljudje vedno škandal povzročajo v javnosti, naši ficfirčiči pri “Prosveti” in “Proletarcu” jim pa sledijo kot papige.

Rojaki, ameriški državljani, Slovenci, držimo z ameriško vlado, ne pa s tujimi capini v Meksiki, ki nimajo za nas Amerikance drugega kot nabrušen nož, da bi nas podavili in spognali, če bi nas — mogli. Mi smo Amerikanci — prebivalci in državljani Zjedinenih Držav, in ako “Prosveti” in “Proletarcu” to ni prav, naj pa gresta v Tabasco, Mexico, kjer dobita sijajno kompanijo.

Če bi Pirc ne bil “humorist”, ki piše kar tjavendan, bi mu lahko pojasnili, da je marsikakšen vodilni politik demokratske stranke precej drugačnega mnenja kakor Lojzetova Domovina, ki izhaja po milosti demokratske stranke v Clevelandu in clevelandskih slovenskih ter drugih trgovcev. Senator Borah je član republikanske stranke in predsednik senatnega odseka za zunanje zadeve, ki je eden najvažnejših. Borah ni pristaš socializma, ampak skuša biti dober, pošten človek v ozračju vodilne kapitalistične stranke. Demokratski senatorji in poslanci (toda ne vsi, kajti nekateri so kupljeni od nohtov na nogah do las na glavi) so povedali administraciji že precej resnice, toda kaj bi z resnico, če smo pa “Amerikanci”!

Calles je po Lojzetovem mnenju surovež in fanatik. (Ameriški kapitalistični listi ga nikoli ne krstijo

s tem imenom, ker je povprečna inteligenca njihovh čitateljev za 99% višja kot pa ona, ki jo imajo Pirčevi pristaši.)

In Amerikanci imajo isto pravico iti v Nicaraguo in si pridobiti tam premoženje, kakor smo jo imeli mi priti v Zedinjene države in si ga pridobiti tukaj. Ali ni to pametno in logično? Ej, pa naj sedaj pridejo naši rojaki "z ravno isto pravico" in si pridobe tukaj premoženje! Za tiste, ki so tukaj, se pa obetajo šikaniranja. Če ne, čemu pa Vatro Grill tako pridno predlaga resolucijo proti Aswellovi predlogi po clevelandskih slovenskih slavnostih in shodih? "Krancii" in drugi Slovenci so prišli v Ameriko, ker so se zavedali "pravice", da si pridobe tukaj "premoženje". "Viž ga no, Lojzeta!"

Prmejduney, da res! In če smo mi imeli pravico obogateti v tej deželi, čemu naj Prosveta in Proletarec odrekata ubogim Amerikancem iti v Nikaragvo in Mehiko ter si vsaj tam "kupiti hiše, začeti trgovino ali industrijsko podjetje . . ."

Pirc ni tako zabit kot se dela. On dobro ve, da Amerikanci niso šli v Mehiko in Nikaragvo s culo in v tretjem ali v četrtem razredu, niti niso šli nikogar vprašati za delo. Oni so šli v Nikaragvo in vzeli zemljo na razne načine, toda obdelujejo jim jo domačini, profit pa gre Amerikancem. Ako bi Lojze delal samo en dan na kaki ameriški plantaži v Nikaragvi, ali za ameriški petrolejski trust v Mehiki, pa bi že drugi dan, ako bi imel priliko, napisal editorijal, v katerem bi zahteval takojšnjo krvavo revolucijo. Tak je Lojze. Dokler njega ne boli, je za pijavke. Če bi njemu katera zasekala svoje sesalke v žile, bi vpil na pomagaje in grozil z barikadami in z vsemi nasilnimi sredstvi, ki bi mu prišla na jezik.

Mehiška naravna bogastva so skoro vsa v posesti Amerikancev. Pircu ne nosijo nobenih koristi. Če bi prišlo radi njih do vojne, bi Pirc lahko igral špijona in se navduševal kakor se za hlapčona spodobi, a "draftan" bi vseeno ne bil, bili pa bi drugi — samo taki, ki niso šli ne v Mehiko in ne v Nikaragvo, da si pridobe premoženje. Tisti Amerikanci, ki so si v Nikaragvi in Mehiki pridobili premoženje, bi ostali doma, sinove delavskih in kmečkih staršev pa bi poslali na bojišča, da branijo "ameriške interese".

Nič ni v čast ameriškim Slovencem, da imamo med seboj še toliko prodanih karakterjev. Lojzeta, Zvonkoti, KSKJ. s svojim pogrebnikom, štab frančiškanov, še je te golazni! In če nanjo pomislimo, in če pomislimo na škodo ki jo dela, pa ne gre pametnemu človeku prav nič na smeh.

Dve največji konsumni za- drugi v Zed. državah.

Največ prometa l. 1926 izmed ameriških združenih prodajalen sta imeli New Co-operative Company v Dillonvale, O., ki jo tvorijo premogarji, in Soo Co-operative Mercantile Association v Sault Ste Marie, Michigan.

V prvi polovici l. 1926 je imela zadruga v Dillonvale \$267,439 prometa, in zadruga v Sault Ste Marie \$267,061. Prva ima 448 in druga 490 članov (delničarjev). V preteklem letu je imela vsaka nad pol milijona dolarjev prometa.

IVAN VUK:

Gregor Ovsenik.

Hotel "Uzon" je zgubil svojega lastnika. Nihče ni vedel, kedaj in kam je izginil. Nekega dne so se uslužbenci naenkrat plaho spogledovali, kakor da jih je groza; zavedali se še niso, odkod ta strah in kako. Tako čudno jim je bilo ves tisti dan do večera in vso noč in ves naslednji dan. Ko pa so prišli tretjega dne sodnijski gospodje v črnih suknjah in hladnih obrazov in zapisovali in pečatili vse s strašno resnostjo in govorili med seboj z mrtvaškim, enakomernim glasom, je planilo med uslužbence kakor električna iskra. "Pobegnil je."

In groza je pogledala iz oči slehernemu. Vsak je zgrabil kar je imel svojega in razpršili so se, kakor ovce, če plane v sredo med nje krvoločna zver.

In tedaj se je začela vsa beda vratarja Gregorja Ovsenika.

Zadnji je bil, ki je odhajal. Glava sklonjena, roke viseče ob telesu in prazne, ko je odhajal. Na oglu je postal. Kolena so se mu tresla. Počasi je dvignil glavo in gledal nazaj, na poslopje, kjer so se pravkar zaklenila velika vrata, železna in začrnena. Zdela so se mu kakor vrata mrtvašnice, za katerimi leži njegova mladost in njegova moč.

Čudno so se svetile oči Gregorju Ovseniku. Prazen, steklen je bil njih svit, kakor človeka, s katerim se je zgodilo nekaj strašnega, a se še prav ne zaveda vsega, nego samo sluti; kakor človeka, ki sanja hude sanje, a še v polusnu misli, da so to le sanje, a vseeno trpi in sanja naprej . . .

Tedaj se je nenadoma ustavila na oglu ženska postava. Obraz suh in izstradan. Trpljenje in glad sta bila zapisana na njem. Gledala ga je z globokimi, mrzlimi očmi, kakor da se obotavlja stopiti k njemu. Naposled pa se mu je približala počasi in plaho.

Gregor Ovsenik se je stresel. Njegove oči so se srečale z njenimi, globoko vdrtimi in mrzlimi.

"Kdo si?"

"Tovarišica tvoja odsihdob!" je rekla tiho. Brez zobe čeljusti so se nasmejale z grenkim, ledenim nasmehom.

"Kaj mi bo tovarišica! Ženo imam in hčer."

"Tudi ženi in hčeri bom tovarišica . . . Pojdiva!"

"Kam?" se je vzel Gregor Ovsenik nad to vsiljivostjo in gledal njeno mršavo, sključeno postavo.

"K drugim . . . Na tisoče jih je . . ."

"Na tisoče", je zavzdihnil Gregor Ovsenik. "Kdo so ti tisoči", je vprašal na to.

"Kakor si ti", je odgovorila ženska in se nasmehnila.

"Kakor jaz", se je zavzel in streslo ga je, kakor da se je uprla vanj hladna jesenska sapa. "A ti, kdo si ti?" je vprašal s stisnjenimi obrvi.

"Poglej me in se spomni. Ko so pečatili tam v tistem poslopju, sem se dotaknila tebe in drugih. Ozrl si se po meni mimogrede, kakor da se ti mudi drugam, a vendar se nisi premaknil z mesta. Drugi so se stresali in zbežali. Zakaj so zbežali, ko sem jih pa vabila prijazno? Saj jih vseeno dohitim. Glej, in ti nisi bežal pred menoj. In pamentno je bilo. Čemu bežati, ko pa se vseeno srečava."

Z rastočo grozo je gledal Gregor Ovsenik v njene globoko vdrte oči. Kakor da gleda blazno žensko, zblaznelo od učenosti.

"Kaj mi govoriš te stvari, ki so ti jih morda povedale knjige. Jaz jih nisem bral. Povej mi naravnost,

v oči mi povej, tako, kakor se pove človeku, ki ni utegnil ukvarjati se s knjigami."

"Z manoj pojdi, pa boš videl in ne bo ti treba praviti."

"Kam?"

"Pojdi."

Prijela ga je za roko. Ledeni so bili njeni prsti in zazeblo ga je, prav do srca ga je zazeblo. Zganil se je in odskočil.

"Pusti me!"

"Ali se me bojiš?"

"Bojim. Ledene so tvoje roke in tvoje oči brez leska. Kakor oči mrliča so."

"Privadiš se mojim rokam in mojim očem, kakor so se privadili tisočeri. Ne boj se me. Podaj mi roko brez strahu, kakor so mi jo podali tisočeri in pojdiva k tisočerim."

Oklenila se ga je tesneje.

Stresel se je; silno močno je zahropelo v prsih. Ramena so se zravnala, kakor da hočejo vreči raz se težo, veliko in grozno. Zašibila so se kolena in omahovala onemogla.

Počasnih, omahujočih korakov je šel po cesti in glava mu je visela na prsih, kakor obložena težkih, gorjupih misli. Ženska z velim in koščenim licem pa se ga je oklepala.

Tako je objela beda Gregorja Ovsenika . . .

V predmestjih, kjer so ulice ozke in hiše nizke, bogvekdaj pobeljene, ceste slabo tlakovane in izvožene, polne prahu, če pripeka sonce, cedče se rjava blata v deževnih dnevih, srečujejo človeka ljudje v ponošenih oblekah in izstradanih lic. Roke so jim žuljave in koščene. Njih pogledi te ustavljajo sredi ceste, da ti zatrepeta duša sočutja, tako trpeči so, kruha proseči. Ustnice se ti nasmehnejo, kakor v pričakovanju in te pozdravljajo, kakor pozdravlja človek človeka. In ta smehlaj izgovarja eno samo besedo, vsakdanjo sicer, a vendar tako pomembno: kruha!

A ne samo v predmestjih, tudi v mestu samem, svetlem in razkošnem jih srečavaš. Na stotine jih je, na tisoče. Ob vsakem koraku jih lahko vidiš. Po svetlih širokih ulicah hodijo, mimo trgovin in bogatih izložb, mimo ponosnih hotelov in svetlih gostiln. A kdo jih zapazi? V šumečih krilih se sprehajajo gospe, v dragocenih plaščih in klobukih. V kavarnah sede gospodje, rdečih obrazov in rejenih trebuhov. Igrajo. Denar jim je postranska stvar, zabava vse. A zunaj jih gledajo sestradane oči, zbledeli obrazi . . . Samo en majhen del od kupčka, ki leži pred onimle gospodom s plešo, pa bi se razveselilo srce in oči orosile od sreče. Samo eno pero s klobuka one vitke, lepe gospe, in bleda lica bi prešinil smehlaj utehe. Samo kamenček s prstana onele ki se solnči na klopi in žari, kakor zvezda, pa je nasičeno število stradajočih . . .

Kruha!

Ali kdo se meni za nje; kdo postoji in se ozre s pogledom usmiljenim . . .

Zaman gledajo hrepeneče oči. Ni ostankov, ne pogleda dobrohotnega. Psi je vzljubil bogatin, zasovražil človeka, v bedi tavajočega . . .

Zunaj je bilo hladno. Jesenska megla je ležala nad mestom. Gregor Ovsenik je nategnil sivkasto, razcefrano kapo na glavo in se ozrl po sobi. Prazne so bile stene in razpokane. Nekoč je pač bila to drvarnica. Ozko okno, kakor okno ječe, je gledalo na ulico. Slab zrak, vlažen in zatohel se je sprehajal skozi okno in se srečaval z motno poulično svetlobo.

V levem kotu je bila na tleh slama. Postelja je bila že davno prodana, skupiček že porabljen. Bledo suho dekletce je ležalo na slami, pokriti s cunjami.

"Ali greš?" je vprašala žena, sedeča sključena v kotu pri majhni okrogli peči, bogvekedaj zakurjeni.

"Grem", je odvrnil Gregor Ovsenik, kakor v odmev.

Na postelji je zavzdihnilo in zaječalo.

"Vode."

Žena v kotu se ni zganila. Topo je gledala pred se. Gregor Ovsenik je pristopil in se sklonil nad bolnico.

"Vina ti prinesem, hčerkica. To te okrepeča, to te ozdravi. In kruha ti prinesem, da se nasitiš in drv in premoga, da se ti ogrejejo udje."

Žena v kotu se je grenko nasmejala.

"Vina, kruha . . . Ves denar je pošel že pred enim tednom. Zasluzka ni. Danes nismo še ničesar jedli. Odkod vzameš vino? . . . Odkod drva in premog? . . ."

Gregor Ovsenik je zadušil vzdihljaj, ki je zadivjal v prsih.

"Zasluzka ni", je rekel udano. "Star sem in starosti ne marajo. Mladost hočejo in čilih moči."

Žena se je sključila v kotu še bolj in se stisnila k nezakurjeni peči. Hčerkica na slami je zastokala:

"Vode."

Gregor Ovsenik je pograbil vrč in pokleknil ob vzglavju. Podprl je s koščeni rokami glavo bolne hčerke, da je pila željno in počasi. Zasmilila se mu je še bolj, ko je začutil njeno shujšano telesce v svojih rokah, zasmilila se mu žena v kotu, stradajoča in prezebajoča.

"Prinesem jedil in vina in drv", je dejal, a se je taokoj zavedel, da laže.

Žena je pokimala tiho, trpeče; hčerkica je zaprla oči in se nasmehnila, kakor v sladkem pričakovanju, kakor da so ji očetove besede vlijele v njene žile novih sil . . .

Tista začrnela, železna glavna vrata hotela "Uzon", ki so se zdela človeku, ki je šel mimo, kakor vrata velike mrtvašnice, so se zopet odprla. Življenje je zavladalo v hiši, prej tako tihi in pokojni. Na glavnem vhodu, pri velikih vratih je stal vratar, mlad in življenja poln s čepico na glavi, na kateri se je bleščalo: "Hotel Uzon".

Odkrival se je ljudem, ki so hodili skozi vrta in se jim klanjal in sprejemal napitnine. Sami elegantno oblečeni ljudje so bili obiskovalci hotela, same "milostne gospe" in "vaša blagorodja". Siromaka ni bilo med njimi.

Pa je prišel človek in se ustavil pred vratmi. Noge so se mu tresle in glavo je povešal. Globoko udrte so bile njegove oči in obraz upadel, pepelnat.

"Kaj hočete?"

Pogledal je človek vratarja. S težavo je razbral napis na njegovi kapi, zakaj stare so bile njegove oči.

"Gregor Ovsenik sem", je rekel zaupno. "Prejšni vratar."

"A", se je začudil sedanji vratar. "Pri onem, ki je pobegnil?"

"Da, pri onem. Dvajset let sem bil, dvajset let."

"Dvajset let" se je čudil vratar in dvignil obrvi.

"In sedaj?"

Gregor Ovsenik je pogledal vratarja.

"Sedaj? . . . Beračim."

Bridkost je trepetala v teh besedah.

(Konec prihodnjč.)

OSTANKI MONARHIZMA.

Rumunski prestolonaslednik na svoji prvi "vojaški inspekciji".

Ob pričetku svetovne vojne l. 1914 je bil monarhizem, dasi razmajan, še vedno na vrhu. Tri najmočnejše države v Evropi—Rusija, Nemčija in Avstro-Ogrska, so bile monarhije. Imele so vladarje po milosti božji in podanike. Dinastije vseh treh so danes razkropljene in nekdanji podaniki se imenujejo državljani, dasi je pretežni del bivše Avstro-Ogrske tudi danes pod monarhičnimi režimi.

Poleg teh treh je padla tudi grška monarhija. Vladarji tistih držav, katere še niso republike, so večinoma okraski, vladajo pa državniki ki so si znali

prilog republike. Kdor je to storil, je bil obtožen ruvarjenja "proti vladarju in državi", — izvršil je torej skrajno "izdajalsko" dejanje.

Toda svet je dozoreval in rasel ter se naučil za silo stati na svojih nogah ne da bi ga vladarji držali vedno za roko. Otrese se jih je, ko je videl da božja volja ni božja, ako noče človek da bi bila. Vladar "po milosti božji" je bil v resnici vladar samo toliko časa, dokler ni ljudstvo spoznalo, da "vladarjev" po milosti božji ni.

Prehajanje iz monarhizma v ljudovlade je počas-

[Pacific and Atlantic Photo.]

Novi, mali rumunski prestolonaslednik na "vojaških inspekcijah", izvršujoč "težke" naloge, ki jih zahteva od njega dolžnost in očetnjava.

zgraditi moč za seboj. Italija ima kralja, toda resničen vladar Italije je Benito Mussolini. Ako bi kralj Mussoliniju ugovarjal, ali odklonil dati na njegove odloke svoj kraljevski podpis, bi Italija izgubila kralja in prav nobene civilne vojne ne bi bilo raditega. Enak okrask je angleški kralj. Navidezno je veliko bolj vladar kakor pa italijanski kralj, toda storiti ne sme tudi on ničesar brez dovoljenja kabineta. Tudi v Španiji, ki ima utrjen monarhističen režim, ni kralj tako siguren svoje službe "po milosti božji" kakor nekoč.

Izmed velesil so samo še tri, ki so monarhije: Velika Britanija, Italija in Japonska. Pred dvema desetletji je bila v večini evropskih dežel beseda "republika" smatrana kakor da je najbolj bogokletna beseda. In v mnogih je bilo skrajno nevarno govoriti v

no. Marsikakšna republika je v resnici republika bolj po imenu kot dejansko, kajti namesto kronanega ima nekronane vladarje. A vsaka republika je v formi vlade vendarle velik korak naprej od dednega monarhizma. Naj se trudijo monarhisti Francije, Nemčije, Poljske in Rusije kakorkoli da obnove monarhije in prestole, uspeli ne bodo, kajti kolo časa se ne suče nazaj. Tudi ako se jim posreči tu ali tam vrniti prestol in krono svojemu ljubljencu iz kake bivše dinastije, bo to samo začasen povratek. Do l. 1924 so videla glavna mesta vodilnih evropskih držav ob priliki vsake dvorne poroke, ali ob dvornih obiskih, ali ob smrti tega ali onega vladarja, velikanski rojalističen pomp, ki je danes že redkost. Vzdržuje se edino še v Londonu in v manjši meri v Madridu, Bruselju,

Rimu, Bukareštu, Belgradu itd., ampak to je že umirajoči rojalizem. Pred dobrim desetletjem so bili zastopniki republik na dvornih pogrebih in slavnostih porinjani na zadnje mesto. Danes so na sprednjem, in zastopniki kraljičkov so zadaj.

Monarhističnih tradicij je še mnogo med ljudstvom, kajti v dveh desetletjih se jih ne bi moglo iztrebiti. Predolgo dobo so ljudstva učili, da so vladarji nekaka božanstva, nekaka nadnaravna, dobra, pravična bitja. Klanjala so se jim, klečala pred njimi in jih častila kakor da so vladarji nekakšni bogovi. Nekateri so se res smatrali za bogove in se pustili po božje častiti. Vsi pa so hoteli, da jim je ljudstvo podložno. Morili so in delili pravico največkrat s korcem samih krivic.

Republike in ustavne monarhije so znamenje, da ljudstvo skuša vladati samo sebe. Sedaj se še uči, toda ker so sedanje državne tvorbe, razun takih kakršno je zgradil italijanski fašizem, boljše kakor nekdanje avtokratične monarhije, je upravičeno upanje, da bodo v bodoče še boljše. Kajti socialistična ekonomska uredba bo potrebovala resnične ljudovlade ki bodo znale sodelovati druga z drugo v interesu vseh.

Ena najbolj kričavih monarhij sedanjega časa je Rumunija. In tudi ena najbolj tiranskih in reakcionarnih. Rumunski dvor je znan svetu radi svojih intrig, radi svoje spletkarske kraljice, radi ljubimskih škandalov in orgij. Princ Karl, ki se je moral nedavno odpovedati prestolonasledništvu radi svojega razuzdanega početja, je veseljak, kakršnih je v kabareti evropskih mest, v New Yorku in v Chicagu vse polno. Oženil se je pred leti z igralko, imel ž njo otroka, dvor pa mu je zakon razveljavil ker "ona" ni "plave" krvi. Princ Karl se je počasi udal kakor se uda trmasto nebogljence. Dobili so mu potem dvorno nevesto in vsa Rumunija ga je slavila. Karl pa je ostal stari Karl, na skrivaj je hodil v Pariz in se zabaval z drugimi. Svojo ženo je zanemarjal. Potem si je dobil stalno priležnico in nastal je škandal. Njegova žena, grška princezinja, ki ga je vzela potem ko so ga odtegnili njegovi "morgantični" soprogi, se je togotila, Karl pa se je zabaval v italijanskih mestih "z drugo" in šel nato v Pariz. "Škandal" je postal tako kričoč, da so Karlna prisilili da se je odpovedal pravici do prestola, katero so dali njegovemu sinčku, njemu pa so zvišali "apanažo" za nadaljnih \$40,000 na leto. Če ne bo zadosti, mu bodo primankljaj plačali iz dvorne blagajne.

V takih "apanažah", ki jih plačujejo monarhije ali bivše monarhije članom dinastij za brezdelje, je dokaz, kako močne so še monarhistične tradicije v ljudskih masah. Kajti ako ne bi bile, bi dale "prince" in podobno dvorno gospodo v zavode kjer bi jih naučili tega ali onega koristnega poklica, potem pa jim preskrbeli delo. Kak rumunski princ, ki ni storil v življenju prav ničesar koristnega, pač pa živi tako nebrzdano da bi se družba nad njim zgražala če ne bi bil princ, dobi \$50,000 letne "plače", medtem ko ne zasluži povprečen rumunski delavec niti \$500 na leto!

Radi eskapad tega princa je prišla Rumunija torej ob prestolonaslednika, a dobila je drugega in ga začela oglašati, da ga vzljubi pri ljudstvu. Medtem ko se Karl zabava v Parizu in drugod, se mora njegov sinček že "pripravljati" za težko službo vladarja po milosti božji. Pred tedni so ga poslali prvič na "vojaško inspekcijo", in v eni teh "inspekcij" ga pokazuje ta slika.

Mal deček, bodoči kralj, je pri topu in gleda v fotografa ter se čudi, čemu mu delajo toliko neprijet-

nosti. Kajti on ne ve kaj je kralj in ne ve čemu so. Nagovarjajo ga z veličanstvom, strežejo mu, in možje sivih las in brad se mu klanjajo. Na sliki vidite, kako je ves prizor koncentriran da vzbuja pozornost nanj — na bodočega kralja — če bo Rumunija tedaj še monarhija. Okrog njega so oficirji, uprte imajo vanj svoje oči in "občudujejo" modrost svojega bodočega kralja. Vse kar stori, se polepša in sporoči listom in v šolske knjige. Kamor pride, ga morajo čakati veljaki ter ga pozdraviti v imenu mest in okrajev, ljudstvo pa mu prireja ovacije. In dečku se vse to dopade, včasih, ko je tega preveč, pa prosi, naj ga nesejo spat.

Tudi Jugoslavija ima mladega prestolonaslednika, ki je star šele nekaj let. A že mora izvrševati "dvorne funkcije" in že mora odzdravljati ljudstvu, katero ga "ljubi in mu prireja ovacije".

Uteha pametnim je, da je komedij teh vrst veliko manj kot jih je bilo, in da jih čez desetletje ali dva sploh več ne bo, kajti dnevi monarhizma bodo v tem stoletju vsi zatoni v prošlost.

Vzajemnost človeštva.

Vsi ljudje so ljudje. Že iz tega sledi, da morajo imeti nekaj skupnega. Z enim imenom ni mogoče krstiti množine, ki nima v svojih delih kaj enakega, kar je karakteristično. Kar je med vsemi enakega, pa ustvarja tudi temelj za skupne interese in za solidarnost.

Vsak človek hoče živeti; vsi ljudje hočejo živeti. Vsakdo bi rad bil srečen. Iz skupnega stremjenja po življenju in sreči bi morala nastati tesna vzajemnost za dosego cilja, ki je vsem enak.

Pa vendar ni med človeštvom v praksi te vzajemnosti. Iz stremjenja po življenju in sreči se razvijajo boji, ki uničujejo življenje in srečo. Stremjenje po cilju, ki je skupen vsem, ni skupno; posamezniki in posamezne skupine ga skušajo doseči vsaka po drugi poti in te se križajo pa privajajo skupino proti skupini v nasprotje.

Vpraša se, če mora biti tako. Nima li od vseh teh bojev človeštvo kot celota prav tako svojo škodo kakor posamezniki, ki poginejo v njih?

Gotovo se mora pritrčiti, da jo ima. Človeštvo torej ravna proti svojim lastnim interesom. Njegovo postopanje dela vtisk blaznosti. Nič pa ni pridobljenega, če se človek roga tej maniji; ako se smatra to divjanje zoper samega sebe za bolezen, je treba spoznati njene vzroke in najti zdravilo.

To je pravi namen socializma.

Kaj stoji udejstvovanju solidarnosti vsega človeštva na poti? Kako je mogoče premagati te zapreke? Kdo jih more premagati?

Človeštvo je razdeljeno v vsakovrstne dele, in njih interesi iščejo zadoščenje vsak zase. Pritem izginejo obziri na soseda in na skupnost; zavest, da ima ta skupnost tudi interese, da mora torej vsak del s sosedi in z vsemi ostalimi skupaj imeti enake interese, peša in tupa tam izgine popolnoma.

Nasprotja posameznih interesov je torej treba odpraviti, da morejo oživetiti skupni interesi. Premagati je treba egoizem in za to je potreben boj. Uspešno more voditi tak boj le tisti element, kateremu je skupnost najbolj potrebna in ki najmočneje reprezentira skupen interese. To je delavski razred. Zato je proletariat pionir vzajemnosti človeške družbe.

O neki kočljivi dolžnosti staršev.

F. L. I. S.

Starodavna navada je bila, da niso starši povedali svojim otrokom ničesar o tem, kako otrok pride na svet, oziroma so zadoščali otrokovi radovednosti z raznimi bajkami. Moderno vzgojeslovje zavrača tak način vzgoje. V nedavnem radio-govoru je doktorica Carro C. Croff, zdravnica oddelka za socialno higijeno v zdravstvenem departamentu države New York, zagovarjala načelo, naj se otroke bodisi s strani staršev ali šole podučuje v vseh vprašanjih, tičečih se socialne higijene.

Dr. Croff je dokazovala, da stari način vzgoje le sili otroke v to, da si informacije o spolnem življenju priskrbijo drug od drugega. Navadna posledica tega pa je, da dobe povsem napačne pojme o stvari. Tak poduk bi moral prihajati od očeta ali matere ali od šole ali pa od obeh strani. Čas pride prav kmalu — je rekla Dr. Croff — ko bo socialna higijena priznana kot učni predmet v šoli. Poduk bo moral začeti pri mlajših otrocih s tem, da se jim bo povedalo v obliki pripovedi, kako se življenje plodi pri rastlinah in pri nižjih oblikah živalstva.

Staršem, ki se obotavljajo ali se ne čutijo sposobne pravilno podučiti svoje otroke o takih stvareh, je predavateljica priporočala, naj se obrnejo za nasvet na ravnatelja oddelka za socialno higijeno v State Department of Health.

Zvit slaščičar.

Neki slaščičar v Stockholmu se je na vse pretege trudil, da bi dobil odjemalce. Poskušal je z oglašanjem, pristopil je v razna društva, in konkurenci vseeno ni bil kos. "Treba je začeti drugače", si je mislil. Potisnil je prst na čelo, se zamislil, in dejal, "to pa mora pomagati!" Napekel je veliko število medenih tort in drugega sladkega peciva, in dal v časopise sledeč oglas: "Mlad mož s precejšnjim premoženjem išče poštene družice. Na zunanost in na premoženje ne polaga obile važnosti. Dame od 25. do 45. leta, ki se žele poročiti in stopiti zaradi tega z mladim možem v razgovor, naj pridejo jutri ob treh popoldne v slaščičarno Olsen in naj naroče kos medene torte in skodelico čokolade; po tem bo mladi mož damo spoznal." Še nikoli se ni velesila časopisja izkazala tako sijajno, ko takrat. Označenega popoldneva je bila slaščičarna prenapolnjena zakona željnega ženskega sveta; slaščičarju so pojedle vse torte in ga rešile izgube. Njegova pekarija je postala ena najbolj znanih in prospenjajočih v Stockholmu.

Influenca in zdravstvo.

To zimo je umorila influenza mnogo tisoč ljudi v Ameriki in v drugih krajih sveta. Najbolj se udomači v mestih med revnimi sloji. Večina slučajev te bolezni v Chicagu se je pojavila med najrevnejšimi, ki so v higijeni na najnižji stopnji in v garanju na prvi. V Madridu v Španiji je skozi prošli mesec pobrala povprečno 280 ljudi tedensko in v Londonu 120. Beda in fizična izčrpanost je vada za tako bolezen, oboje pa se dobi le med proletarskimi sloji.

Državljanstvo otrok, rojenih v tej deželi.

F.L.I.S.

1. Vsi otroci, rojeni v Združenih Državah, so ameriški državljani, naj bo oče ameriški državljan ali inozemec.

2. Otroci, rojeni v inozemstvu in živeči v Združenih Državah, postanejo ameriški državljani, ko se oče naturalizira, pod pogojem pa, da niso še 21 let stari in da so bili zakonito pripuščeni v Združene Države v svrhu stalnega bivanja. Ako otroci živijo v inozemstvu za časa očetove naturalizacije, postanejo ameriški državljani šele tedaj, ako pridejo v Združene Države, predno so 21 let stari.

3. Otroci, rojeni v inozemstvu po očetovi naturalizaciji, so ameriški državljani. Ako ostanejo v inozemstvu, se morajo prijaviti pri ameriškem konzulu, ko so 18 let stari, in izjaviti, da imajo namen pridržati ameriško državljanstvo. Kadar pa postanejo polnoletni (21 let stari), morajo položiti prisego udanosti k Združenim Državam.

4. Pastorki ne postanejo državljani vsled očimove naturalizacije.

5. Državljanstvo otrok je odvisno od očetovega, dokler ta živi. Ako oče umre, se državljanstvo otrok ravna po materinem.

6. Posinovljenje (adopcija) nima nikakega vpliva na državljanstvo otrok.

Zadnja beseda.

Neki slavni zdravnik v Bonu (na Nemškem) je nekoč operiral kmetiškega moža, ki je imel raka na jeziku. Mnogo slušateljev medicinske fakultete je bilo pri operaciji navzočih. Zdravnik je povedal in pojasnil revežu, da bo raka z urezom sicer odpravil, ali da bo operiranec izgubil dar govora. "Če imate še kaj povedati, če imate še kaj na srcu, zdaj lahko poveste," je dejal zdravnik možu, "Ali povem Vam, da bodo to Vaše zadnje besede." Vsi so napeto pričakovali, kaj bo kmetič rekel. Revež pa je po kratkem premisleku sklonil glavo in rekel: "Hvaljen bodi Jesus Kristus!" Eden medicinskih študentov, ki je bil poleg, je zamrmral: "Blagor ubogim na duhu . . ." in tovariš ga je prekinil: "Vidiš, temule pa vera vendarle pomaga . . ."

Ameriški listi o angleškem prevodu "Hlapca Jerneja".

Cankarjev "Hlapec Jernej", ki je izšel v angleškem prevodu pod naslovom "Yerney's Justice" (prevel Louis Adamic, založila Vanguard Press, New York) je dobil že mnogo ocen v ameriških listih. Veliko dnevnikov je priobčilo o njemu ali ocene, ali pa samo kratke podatke. Zelo pohvalno se izraža kritik v "Advance" (glasilo Amalgamated Clothing Workers of America). Kratka ocena o tem delu je izšla tudi v "Interpreterju", ki ga izdaja F. L. I. S.

Kdor te knjige v angleškem prevodu še nima, naj jo naroči v knjigarni "Proletarca". Stane 50c vezana v platno in 10c posebej za pošiljalne stroške, skupaj 60c. Naročite po več izvodov skupaj in jih razpečajte med Amerikanci in drugimi, da se seznanijo z našo literaturo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O VOLITVAH V KANSAŠKEM DISTRIKTU U. M. W.

GROSS, KANS. — Kot sem svoječasno poročal, je odbor 14. distrikta U.M.W., ki obsega v glavnem kansaško pregovno okrožje, odrekel gotovim premogarjem pravico kandidirati v odbor distriktne organizacije. Obstoječi odbor je del Lewisove mašine, odstavljeni kandidatje pa so proti njemu, in s tem proti Lewisu, v opoziciji. Pravico do kandidature jim je vzel pod pretvezo, da so za časa takozvane Howatove stavke delovali za dualno unijo.

Izmed "nezaželjenih" kandidatov so se obrnili trije — John Fleming, Joe Bierbrodt in Hearle Maxwell — na distriktno sodišče v Pittsburgu, Kans., za sodnijsko prepoved proti odloku odbora 14. distrikta. Namen prepovedi bi bil, da se bi volitve ne smele vršiti drugače kakor da bi bili na glasovnici tudi od sedanjega odbora odstavljeni kandidatje. Zaslisanje se je vršilo 13. decembra prošlo leto, torej samo en dan pred volitvami. Akcija omenjenih treh je le deloma uspela. Sodnika D. H. Wooley in G. F. Beezley sta prepovedi dovolila, ob enem pa ji dala gotove omejitve, oziroma sta jo zadržala (to salomonsko razsodbo naj razume kdor more). Volitve so se torej lahko vršile brez da bi bila imena brisanih kandidatov na glasovnici. Sodnika sta namreč določila, da gre ta stvar preje še na kansaško vrhovno sodišče, da ono izreče končno razsodbo. Ker pa sta skušala zadovoljiti tudi tožitelje, sta določila, da mora distriktni odbor do končne razsodbe položiti \$5000 kot garancijo za plačo, ki bi jo dobili omenjeni trije v slučaju izvolitve. Kajti ako vrhovno sodišče odloči njim v prid, bodo volitve, ki so se vršile decembra, razveljavljene.

V ostalem so volitve v distriktni odbor izpadle kot je bilo pričakovati. Ker so večino naših najboljših borcev izključili iz kandidatske liste, nismo imeli česa izbirati. Za predsednika je izvoljen James Skahan namesto dosedanjega Matt Waltersa. Hudič je torej zamenjal satana. Skahan je bil eden izmed članov provizoričnega odbora, ki ga nam je pred leti postavil John L. Lewis. Tudi ostali izvoljeni uradniki so vredni predsednika.

Sledeče pa je važno za tukajšnje premogarje. — Ker nekateri kandidatje niso dobili večine pri zadnjih volitvah, se vrše ožje volitve dne 8. februarja za sledeče urade: International Board member, District Auditor, in dva odbornika za subdistrikt št. 2.

Ker so nekateri kandidatje na naši strani in vredni zaupanja, je v našo korist, da jim pomagamo v urade.

Kandidatje v subdistriktni odbor so: Dan Coffey, John Thompson, Joe Cowboy in Joe Hromek. Priporočam Coffeya in Hromeka.

Kandidata za avditorja sta Arthur Eagleton in James Davito. Priporočam Eagletona, katerega poznam osebno več let in je eden izmed naših najboljših borcev.

Za mednarodnega odbornika unije kandidirata James Fitzgibbon in Chas. Lavery. Oba spadata k

Lewisovi mašini. Vendar se zdi, da ima Fitzgibbon več zmožnosti in možatosti kot Lavery.

Howatova zadeva se je zopet obravnavala na konvenciji U.M.W. v Indianopolisu, ki se je pričela 25. jan. Kako se je rešila, mi sedaj ko to pišem ni znano. Poročal bom o nji prihodnjič. — Anton Šular.

BOLJE POZNO KAKOR NIKOLI.

ST. MICHAEL, PA. — Zima je, večkrat piha burja in sneg naletava. Pravijo, da je zimski čas prijeten zato, ker je človek lahko pri gorki peči in premišljuje. A že šolske knjige so nas učile, da ima vsak letni čas svoje prijetnosti.

Veš, da jih je pozimi mnogo, ki nimajo prostora, kjer bi se ogreli. Goriva je cele gore. In ljudi ki zmrzujejo, je cele množice. Veliko pa je takih, ki jim je gorko, četudi drugače ne žive v nikakem izobilju.

Sedim pri peči in čitam. Premišlujem. Pogled se mi včasih obrne na otroke, ki se brezskrbno igrajo. Glej, tukaj spomlad pozimi, in tam zima v poletju. Večno prenavljanje, umikanja, smrti, rojstva.

In zopet ti uhajajo misli na probleme, ki jim je odgovor vprašaj. Čemu to večno garanje, čemu vse te skrbi, čemu sami napor do groba? Za koga? Komu koristi?

Porodi se ti up, in peč greje. Upi grejejo. Da, pomlad pride. Gotovo pride. Svet vstaja — ali ne vstaja?

Ven, na mraz, da ga premagaš! Glej jih, tam so ovire. Proč z njimi!

Kako je že dejal tisti, ki se je izgovarjal na vreme: Pridi k nam, so mu rekli, na sejo, na shod, v akcijo in v borbo! — Pridem, je rekel, kadar bo vreme za to. In ko so ga zopet povabili, je dejal, danes ne, je deževno. Drugič: Bi šel, a je tako mrzlo. Tretjič: Prelep dan je, da bi ga zapravil za tako stvar.

Ako si človek in mož, se ne boš strašil vremena. Šel boš v boj zase in za svoje pa bilo deževno, mrzlo ali pa če sije sonce.

Ti se eden in tvoj tovariš je eden in vsakdo je eden. Vsi skupaj smo eno, če smo skupaj. Poedinec šteje samo kot poedinec. Poedinci združeni skupaj so ZDRUŽENA S I L A .

Premogarji se nahajamo v kritičnem stanju. Še par mesecev, in 1. april bo tukaj. Kaj se godi za kulisami? Kaj nameravajo operatorji? V Indianopolisu so se zadnji teden zbrali delegatje U.M.W., da se posvetujejo o problemih organizacije, in da uredijo priprave za bitko. Čas hiti in nikoli ne čaka niti za sekundo. Drvi iz brezkončnosti v brezkončnost in ne zastane nikjer in nikoli. Le ljudje, ki so majhni, niso točni.

Bodimo pripravljeni in pripravljajmo se SEDAJ. In če nismo zadovoljni z vodstvom kakršno je, se potrudimo, da ga bomo vrgli moralno v času ko je najtrdnjše in šele tedaj je mogoče, da ga vržemo na volilni dan.

Spoznanje je najdražje, kar more človek dobiti v življenju. Enim pride kmalu, drugim pozno, mnogim nikdar. Ali bolje pozno, kakor nikdar. Ko ga

dobiš in pogledaš za seboj po dolgem klancu življenja, ti je žal, da si hodil toliko časa tako težko in v tolikšnih zmotah. In si vseeno vesel, — zadovoljen si, ker si našel — resnico, ki je v razumu. Resnica je v spoznanju, da jo je treba iskati.

Čitam, in kadar dobim Proletarca, sem ga vselej vesel. Je list, ki v resnici uči. Navaja nas misliti in razglabljati. Že več let sem njegov tovariš — oziroma on moj.

V tej naselbini sem približno devet let. Kdor tukaj dela za plačo, mora v premogovnike. Do l. 1925 so bili tukajšnji premogarji neorganizirani. Ali brezbrizni niso bili. V stavki l. 1922 so se do avgusta borili z vztrajnostjo kakršno ni bilo opaziti povsod kjer unija ni bila utrjena in že pred stavko priznana. Skebov ni bilo med nami. Mi smo ostali v bojni liniji do oktobra. Potem je prišlo povelje: Ali se umaknite, ali pa se vrnite v rove. Šel sem proč in z menoj osem slovaških družin. Rekli smo: boljše je, da gladujemo, kakor da se bi podali in igrali hlapce, ki prosijo milosti. Nismo jo iskali in ne prosili. S časoma so razmere postale normalne in vrnili smo se. Novembra 1925 smo organizirali svojo unijo, ki ne spada pod U.M.W., ampak je samostojna. Zmajujete? Nam je bila potrebna, in ustanovili smo kar smo največ mogli. Ni bilo niti to lahko. In ni lahko vzdržati kar imamo. Nezavednih je mnogo, privatni interesi so močni, opore zadaj nimamo. Ležeče je na slovenskih in hrvatskih premogarjih, da ohranimo, kar smo zgradili. Sedaj imamo vaje še vedno v naših rokah. Morda ne bo vedno tako, toda držimo trdno in ne omahujemo. Bilo je že mnogo nakan, da nas bi razdrli. Dosedaj še niso uspele. Ne bodo v bodoče, če bomo hoteli biti drug za drugega. Ne moremo računati na velike zmage. Smo majhni. Naša organizacija se imenuje Miners Benefit Society of St. Michael, Pa., Local No. 1. Št. 1 imamo zategadelj, ker je možno, da dobimo še kakšno sodružno organizacijo. Kajti kot rečeno, če je unija U.M.W. nemogoča, je boljše vsaj to kot pa nič. Ta lokal ima svojega vagača v rovu, ki nam desetkrat poplača kar mu damo.

Silna je moč dela! In delavcev je na milijone. O, če bi bili celota! A predstavljajo milijone posameznikov. Proti sebi pa imajo celoto!

Naučimo se i mi biti posebjeno edinstvo, kadar se gre za nas vse kot celoto.

Nit je lahko pretrgati. Veliko niti spletenih skupaj je vrv, ki jo ni mogoče strgati. — *Henrik Pečarič.*

KDO KALI MIR V MIRMEN COLLINWOODU.

COLLINWOOD, O. — Skozi par let se že pojavljajo glasovi v klerikalnih listih in sem pa tam jim sekundira tudi kak dopis v glasilu SNPJ., ki zatrjujejo speči in nespeči slovenski javnosti, da bi bil v Collinwoodu mir, če se ne bi priklatlilo sem par "zgagarjev" ki delajo nemir celo v društvu "Mir".

Zunanjim čitateljem dajem na razpolago za razsojanje par citatov iz različnih publikacij, in sodijo naj, ali se gre proti kršilcem miru, ali proti načelom SNPJ.

Frančiškanski "Amerikanski Slovenec" je v svoji izdaji z dne 6. jan. priobčil dopis, pod katerim je podpisan Karol Skebe. Ni mi treba pripovedovati, kdo je on in kaj je bil v našem "naprednem" društvenem življenju. Ta Skebe piše:

"... Naj le razni kričači vpijejo, da poznajo collinwoodsko zgodovino, da so socialistični do-

movi bolj potrebni kakor cerkev in šola, vendar pametni in treznomisleči rojaki se ne dajo preslepiti od raznih zafrknjenih generalov Narodne jednote. Mi korakamo zavedno naprej, ker imamo dobre in izkušene voditelje, kateri poznajo razmere ameriških Slovencev in dušo slovenskega naroda. Ta naša voditelja sta naš župnik Rev. Vitus Hribar in Rev. Milan Slaje..."

Ta "voditelj" Hribar vodi marsikoga, ki to taji, ker nimajo poguma, da bi prišli na dan z barvo tako odkrito, kakor je prišel Skebe. Ali Skebe je danes odprto na oni strani, medtem ko eni delajo še po "komunističnem" pravilu "vrtanja od znotraj".

Rev. Vitus Hribar "vrta od znotraj" posebno med člani društva "Mir" SNPJ. in s tem v društvu samemu že dolgo. On HOČE gospodariti v društvu, in on HOČE dokazati, da je za jednoto, ne sam, ampak njegovi prijatelji, in pa tisti njegovi zavezniki, ki so smrtni sovražniki načel, po katerih se je razvijala SNPJ.

V "Spominski knjigi" Slov. delavskega doma v Collinwoodu, ki je bila izdana povodom otvoritve Doma koncem preteklega leta, oziroma na dan otvoritve, je tudi opis društva "Mir" št. 142 SNPJ., v katerem je med drugimi sledeči stavek:

"... Zadnja štiri let je bil jako aktiven tajnik društva Mir tajnik A. Bokal. Radi bojov od strani nekaj članov in napadov na njega, se mu je ubilo vse veselje do dela. Jako aktiven je tudi sedanji tajnik F. Šusterčič, kateri vedno pazi, da se upoštevajo pravila. Sedanji predsednik Martin Podgorelec je veliko pripomogel, da je v društvu sloga, istotako blagajnik Kocjan. Sedanji zapisnikar je Jos. Presterl."

Vsako ima torej kakšne zasluge, le sedanji zapisnikar Presterl jih nima...

Čemu ne? No — ker je pač on tisti, ki seje nemir med mir in slovo ljubeče brate in sestre. Vse bi bilo mirno, in veliko boljše bi bilo za faro, če ne bi bilo "raznih zafrknjenih generalov Narodne jednote". Ali misli Skebe s tem zaslužne odbornike društva "Mir", ali koga drugega? Naj mi moj dobri brat Frank Sustarsich blagovoli odgovoriti na to vprašanje. Kajti, kadar pridejo taki dopisi na dan v frančiškanskem listu iz Collinwooda, izidejo le z dovoljenjem in s potrditvijo in pregledom "našega izkušenega voditelja Rev. Vitus Hribarja".

Nič slepomišiti, prijatelji! Društvo SNPJ. je lahko močno, lahko napreduje, celo po pravilih se lahko ravna, in vse to ni še noben pogoj, da ne bi moglo biti z eno nogo v farovžu. Kako? Čisto enostavno! Recimo. Gotovi člani, drugače dobre in poštene duše, hodijo v farovž, ali pa hodi župnik k njim. Med seboj izmenjavajo misli, povedo si "skrivnosti" in se navdušujejo proti "raznim zafrknjenim generalom Narodne jednote". Ne gre se torej da bi škodili društvu, ampak da bi ubili v njemu vsako tradicijo za načela ki so pripomogla SNPJ. do njene veličinene, in če bi dosegli to, in če bi jim uspelo v mnogih društvih, bi imeli v teku let — NOVO KATOLIŠKO JEDNOTO.

Fr. Sustarsich piše v "Prosveti" z dne 19. januarja med ostalim:

"O cerkvenjakih ali nazadnjakih, kakor jih že nekateri nazivajo, rečem le toliko kolikor so mi razmere znane. Pri našem društvu (v društvu "Mir" št. 142 SNPJ. — Op. pisca) jih poprej ni-

smo poznali, kakor tudi ne naprednjakov . . . Toliko pa še lahko dodam, da so tisti, ki so za nazadnjake smatrani, več storili za društvo in SNPJ., kakor tisti, ki se smatrajo naprednjake . . ."

Ni treba, da bi vam ta stavek kaj komentiral. Tisti, ki so "smatrani za nazadnjake", delajo za SNPJ. več, kakor oni, "ki se smatrajo naprednjake".

Zelo razločno, kajne! To se glasi ravno tako kot tisti: "Jaz sem boljši socialist kot pa oni ki so v stranki."

Sicer bomo o tem še večkrat govorili.

V krogih članstva SNPJ., med člani glavnega odbora SNPJ. in v javnosti sploh se me skuša prikazati kot nekako nesrečo, ki je doletela Collinwood z mojo skromno prisotnostjo. Bil sem že fizično napaden radi tega, in prerokujejo, da "nesreča nikoli ne počiva". Slikajo med za človeka ki ovira razvoj društva "Mir" in kali v njemu slogo. Pravijo da blatim vse društvo itd.

Obratno. Sem za napredek društva in SNPJ. Trdim, da je v njemu mnogo članov, ki so zvesti principom SNPJ. ne samo z jezikom, ampak v srcu. Vem, in rad priznavam, da so v društvu "Mir" št. 142 člani, ki so mnogo storili za društvo in za SNPJ. kot celoto. Absolutno pa odklanjam trditve, da bi bil v društvu popoln red in mir, "če ne bi bilo par ljudi, ki sejejo neslogo". Stvari so pričele svoječasno iti po takem tiru, da se bi nekdo, prej ali slej, gotovo dobil ki bi posegel vmes. Če ne ta, pa kdo drugi. In nemir bi bil vseeno. Ni pa v škodo SNPJ.

Četudi se mi predbaciva, da sejem razdor, ne bom odnehal od svoje poti. Kako si npr. tolmačite, ako hodi župnik Hribar v vas k predsedniku društva SNPJ.? Ali ga ljubi zato, ker je "svobodomislec", ali pa morda zato, ker mu pomaga grmeti čez socialiste in proti politiki, ako je delavska za delavstvo? Kdo se poteguje za župnika Hribarja in zagovarja njegovo taktiko? Pa menda vendar ne "zafrknjeni generali Narodne jednote"? Nikakor ne, ampak člani, "ki so smatrani za nazadnjake". Eni mu pomagajo neposredno, eni nenamenoma vsled nevednosti, drugi pa preračunano in popolnoma zavedno, ter tako, da ni "proti pravilom".

Čemu sta Bokal in Podgorelec toliko proti JSZ.? Ali zato ker sta pod Hribarjevim vplivom, ali zato, ker sta "kapitalista", ali zato, ker sta nezavedna delavca? Sodite tisti tukaj, ki ste v stanju to pravično storiti in ki poznate razmere.

Ako se jima pridruži še kakšna ga. Martinak, ji ni toliko zameriti, ker je bila pač v taki šoli, toda zakaj naj pljujejo v svojo skledo delavci, ki so že v letih in bi morali biti pametni, to je pa uganka.

Boj je med napredno mislijo in med ono, ki jo neguje župnik Hribar. In ker imamo med seboj ljudi ki mislijo da so "svobodomislec" (so iz šole Zvonko Novaka) zato ker sovražijo socialiste in hodi župnik k njim vas, je boj še toliko bolj "zamotan". Povej mu, da je farovski agent, pa bo rekel, "jaz sem svobodomislec in storim več za SNPJ. kakor vsi vi skupaj!" In potem si bo tako pohvalo napisal in jo celo priobčil, in pa pojamlral bo, kako so mu "ubili veselje do dela za SNPJ."

Ali ni res hudo! Ej, prijatelji, ker se ne poboljšate, je pač treba da se ž vami govori tako kakor zaslužite. Bilo kakor bilo, a stvari je treba razčistiti, pojme razbistriti in pronajti, ali je največja sloven-

ska podporna organizacija delo nazadnjakov ali naprednjakov, in nadalje, ali naj tvori podlago za manipulacije župnikov, ali naj služi in v bodoče podpiranju članov in pa vzgoji v okvirju načel, kakršne so ji začrtale njene prošle konvencije. Še par vrstic v opravičbo.

Imenujem društvo in SNPJ. Rekli bodo: To ne spada v druge liste. Nič nisem pisal takega kar se tiče notranjega poslovanja društva in jednote, pač pa sem pisal reči, ki so javnega značaja, in ki jih člani ki so "smatrani za nazadnjake" javno zastopajo. Pičem kot zaveden delavec, ne z namenom da bi koga osebno žalil ali osebno napadel, pač pa razpravljam s stališča delavca, ki ve, da bi ne prišli nikamor naprej, če bi sledili "našemu voditelju župniku Hribarju" in podobnim. Kajti za eno stran morate biti. Kdor je "nepriistranski", je prav gotovo bolj priistranski kakor pa oni, "ki so pri stranki". Dotični, ki se baha da je svobodomislec, a je ob enem aktiven član Hribarjevih ustanov in župnikov osebni prijatelj ter gost, ni svobodomislec, je pa sovražnik zavednega delavstva, in to pokaže ob vsaki priliki.

Moja želja je, da se skriti nasprotniki odprto pokažejo za to kar so, kajti potem bo boj lažji in ljudstvo, oziroma članstvo bo hitro spoznalo, kdo slepomiši in kdo je kriv "razporom" v drugače složni in vseskozi mirni organizaciji.

Joseph Presterl.

IZ DETROITA.

DETROIT, MICH. — Naše avtomobilsko mesto za tiste ki iščejo delo ni obljubljena dežela. Brezposelnih je mnogo. Tisti ki imajo delo, so največ zaposleni le po par dni v tednu. Dosedaj še ne izgleda, da se obrne na boljše, čeprav poročajo listi dan na dan o prosperiteti, ki nas obišče nekega bližnjega dne. Samo, če ne bo šla previsoko, kakor lansko leto.

Na društvenem polju še nekaj napredujemo, a kar se tiče kulturnega dela, je klaverno. Če bi človek sodil po številu podpornih društev, pevskih zborov, izobraževalnih in političnih klubov, bi sklepal, da je med nami vse živo. V resnici pa v praksi zelo malo pokažemo. Ne mislim, da nimamo priredb. Imamo jih, in celo precej pogosto, a z malo izjemo so vse le navadne plesne veselice, ki se vrše v korist blagajen. Take zabave s stališča prosvetnega dela seveda nimajo nobenega pomena.

Priliko pokazati kaj več imajo na zapadni strani mesta, kjer imajo svoj delavski dom, a kakor izgleda, je ostalo vse postarem.

Prejšnje čase je bil klub št. 114 JSZ. zelo živahen, takorekoč duša družabnega življenja in prosvetnega dela v naselbini. A njegove aktivnosti so ponehavale da že dolgo ni kar je bil. Mogoče je temu kriva utrujenost, kajti dejstvo je, da odpade na ene in iste člane v glavnem vse delo, nele v klubu, ampak tudi v društvi. In ker so aktivni povsod, in so se eni celo popolnoma koncentrirali v delu drugod, je naravno, da to klubu škoduje in s tem vsi naselbini.

Kar se tiče radodarnosti, bi dejal, da so ji najbolj naklonjeni ljudje okrog slovenske cerkve. So zelo požrtvovalni, posebno ako pomislimo, kako ničeve bodo koristni, ki jih bodo imeli, oziroma jih imajo od cerkve. Mislim, da se bo "gospodu" med njimi še zelo dobro godilo.

Tudi takoiimenovani napredni Slovenci smo imeli prošle leto priliko pokazati, koliko je še zavednosti in požrtvovalnosti med nami. Ko se je šlo za poveča-

nje "Proletarca" in se je v ta namen zbiral fond \$100, smo tistih sto dolarčkov, ki so bili naša kvota, zbirali skupaj skoro vse poletje. Vem, da so dali nekateri po svoji najboljši moči, a mnogo jih je, ki se niso odzvali, dasi bi se lahko.

Napredku ne bo nič škodilo, ako si včasih povemo, da nismo tako napredni kakor govorimo, niti ne tako požrtvovalni, kakor se radi pobahamo.

Upam, da bomo v tem letu več storili kakor smo v lanskem posebno kar se tiče "Proletarca", katerega moramo razširiti, če hočemo koristiti klubu, Zvezi in sebi.

Zelo nas veseli agitacijsko delovanje s. J. Lamuta, kateri je postal v prizadevanjih za razširjenje "Proletarca" zelo aktiven.

Skoro bi bil pozabil omeniti naš progresivni "blok". Nekateri njegovi člani so kot člani nadzornega odbora enega tukajšnjih društev določno pokazali, v koliko so progresivni. Ne bi omenjal tega, če ne bi blokaši lansko leto tako kričali proti nekaterim odbornikom istega društva, češ, da niso sposobni za urade katere s oimeli itd. Sami so sedaj na koncu leta pokazali, da so bili ravno toliko zmožni za funkcije nadzornega odbora kakor je zajec za boben.

J. Klarich.

PRIHODNI KONCERT "ZARJE" V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Socialistični pevski zbor "Zarja" priredi svoj spomladanski koncert v nedeljo 10. aprila v Slovenskem narodnem domu. Ta zbor, ki ima za seboj bujno zgodovino, je šel tudi v tem času od zadnjih volitev sem vsled polemike z "E." skozi ogenj preizkušelj. In je prav, da so prišle tudi take. Bilo je potrebno, kajti boljša je sigurnost, kakor negotovost. Ni bilo prav, ker so se tisti ki so odstopili prehitro ujezili. "Zarja" je bila in je pevski zbor; to, da je delavski zbor, mu je lahko v moralno in gmotno oporo. In to, da je delavstvo pripravljeno gojiti svoj zbor v svojem krogu, brez vsakih "gosposkih" priveškov, samo za petje, ne radi politike, a vendar za delavstvo—to je "Zarja". Ni politična s propagandističnega stališča, a je *delavski zbor*. In kakor je bila prva med prvimi, tako bo tudi ostala. Vsi ki ste znjo in za dober pevski zbor v Clevelandu — pridite k "Zarji".—K.

"DESETI BRAT" NA WAUKEGANSKEM ODRU.

WAUKEGAN, ILL. — Na svojem neprestanem potovanju pride v nedeljo 20. marca v tukajšnji Slov. narodni dom naš stari Jurčičev-Govekarjev znanec "Deseti brat".

Najbrž so tisti Slovenci, ki še niso čitali Jurčičevega "Desetega brata", zelo redki. Fran Govekar je po nji priredil igro za oder. Vprizorjena je bila že neštetokrat v stari domovini in mnogokrat v Ameriki. Na tukajšnjem odru jo še nismo videli.

Klub št. 45 JSZ., ki je vprizoril z uspehom mnogo težjih iger, se bo potrudil, da bo tudi "Desetega brata" predstavil v zadovoljstvo občinstva.

Že večkrat je kdo opomnil, da so igre ki jih vprizarjamo dobro igrane, toda so take, ki so za preprosto ljudstvo težko umljive, ker so pregloboko zamišljene. Zato smo za sprembo izbrali "Desetega brata", ki je povzet povsem iz življenja našega kmetskega ljudstva v starem kraju. V tej igri je tudi precej petja.

Pojejo posamezniki in skupine. Smeha do solz, in žalosti do solz. Če ste brali povest, je vam Krjavelj s svojo kozo poznan. Videli ga boste, takega kot je, v tej igri. Čuli boste njegovo žalostno storijo o njegovi Urški in o hudiču, ki ga je presekala na dvoje, da je reklo "štrbunk", ko sta padla oba kosa ubogega vraga drug za drugim v vodo.

Tihota zavlada, ko pripoveduje Martinek — deseti brat — na smrtni postelji žalostno povest svojega življenja. Umira, kakor je živel. Zadnje ure prebije pri Krjavlju na slami. Vse misterioznosti svojega življenja in pojava v tem kraju razkrije v tem trenutku. Graščak Piškav, povzročitelj nesreče "desetega brata", se vsled sramu ubije. Vse skrivnosti med njima se razodenejo v igri.

Vsi prizori so interesantni. "Deseti brat" je igra, ki ji boste sledili z zanimanjem od začetka do konca. Naši igralci se za to vprizoritev pripravljajo z vso vnemo in podana bo naravno kakor malokatera.

Vstopnice so po 50c. Dobe se pri članih kluba in pri igralcih. Svetujemo vam, da si jih nabavite v predprodaji, in da pridete v dvorano ob določenem času, kajti vsa znamenja pravijo, da bo udeležba tolikšna kot že dolgo ne. Če hočete dober prostor, je pametno da se požurite in pridete med prvimi. "Deseti brat" je privlačna igra, in izvedeli smo tudi, da bomo imeli mnogo gostov iz Chicaga, Kenoshe in iz drugih naselbin v tej oklici. — M. J.

PADANJE NEKDAJ PROCVITAJOČE NASELBINE.

LAWRENCE, PA. — Skrahirana premogovna industrija je zadela nekatere revirje mnogo bolj kakor druge. Eden krajev, ki ne more postati to kar je nekoč bil, je Lawrence. Pred par meseci so rovi tudi tod okrog pokazali boljše lice in v mirna selišča premožarjev se je pričelo vračati življenje. Sedaj zopet pojema, koji Pittsburgh Coal kompanija obratuje majno po "open shop" metodah. Ko to pišem je tukaj okrog 300 stavkokazov. Čujejo se glasovi, da v kratkem zapro Hendersonville majno, katera je obratovala po Jacksonvillski (unijski) pogodbi. Ta rov se nahaja dve in pol milje od tukaj. Obratoval je kar tri mesece skupaj — zelo dolgo, kajne?

Delo se zelo težko dobi, razun ako hoče človek med stavkokaze. Tega pa noben zaveden delavec ne stori in je rajše izprt ter živi v pomankanju, kakor pa da bi se pogreznil na tako nizko stopnjo.

Na konvenciji U. M. W. v Indianapolisu, kot se glase poročila, je gospodaril predsednik Lewis. Kako bodo vplivala njegove zmage na razvoj unije in na boje, ki jih ima pred seboj, se bo pokazalo že ta in prihodnji mesec. To leto je vsekakor eno najvažnejših v zgodovini United Mine Workers. Ako si bo ohranila solidarnost in se jačala, bo šla potem naglo navzgor. Če pa bi se dogodilo, da bodo njeni boji to pomlad neuspešni, oziroma, da ne bo v stanju pomnožiti število revirjev, v katerih bo unija priznana, bo prišla v krizo, in vzelo bo nekaj let, predno jo premaga. Premagala pa jih bo le, če ji bodo okolščine ugodnejše kakor danes. — Louis Britz.

PRORAČUN MESTA CHICAGO.

Proračun mesta Chicago za poslovno leto 1927 znaša \$213,259,346. Od te vsote gre za ljudske šole \$75,000,000. Ta proračun je za \$4,440,000 večji kot pa je bil za poslovno leto 1926.

KAKO SODIJO NEKATERI O "AM. DRUŽ. KOLEDARJU".

BUHL, MINN. — Kakor vsako leto, so tudi to zimo klerikalni in "komunistični" agentje preplavili naše kraje s svojimi koledarji, ki so zunaj že o kresu menda radi biznisa. Rojaki jih kupujejo — naj si bo ene kot druge, kajti oboji so "all right" in poleg teh še drugi, ki istotako izhajajo radi biznisa. Samo da je šušmarija, pa se nekaterim dopade. Ko pa sem okoli Novega leta jaz prišel okrog z Ameriškim družinskim koledarjem, je bil pa takoj ogenj v strehi, oziroma, takoj je bilo na kupe zabavljanja. "Le hodi s tistimi socialističnimi bukvami", so mi rekli, "ne boš nič opravil, ker pišejo samo čez duhovne in vero, in pa polno pohujšljivih slik ima." To pesem sem slišal od rojaka v hiši do onega na cesti. Vsi so peli eno melodijo, kakor na signal. Velika je še zaslepljenost ljudi v nekaterih krajih. Prištevajo se med napredne, a ob enem so pripravljene prečitati z veseljem in odobravanjem vsako smetje, dobro stvar pa zametavajo — kar je vedno znak skrajne nevednosti in nazadnjaštva.

"Ameriški družinski koledar" letnik 1927 ima krasno vsebino. Potem ko je izšel ni bil več oglašan ne v Proletarcu in ne v Prosveti, ker je bil v teku nekaj dni, kot je razvidno iz Proletarca, ves razprodan, medtem ko "komunistične", klerikalne in druge oglašajo že nad pol leta. To pomeni, da je med ameriški Slovenci vendar nekaj tisoč ljudi, ki znajo razlikovati koledar od koledarja, oziroma knjigo od knjige.

In pa "pohujšljive" slike. Ali si je mogoče misliti lepše ilustriran koledar, kakor je ta! Vsaka slika ima gotov pomen, in vse so umetniške — dela priznanih SVETOVNIH umetnikov. Pa ti pridejo mali ljudje, ki bi se na skrivaj naslajali ob pornografičnih slikah (ob takih ki prihajajo iz bordelov), in izrekajo sodbo o slikah, o katerih nimajo niti najmanjšega pojma.

Še je treba dobrega čtiva — še izobrazbe! Razširimo naše liste in knjige, da bomo pregnali temo in razsvetlili nevedne. — *M. Martz.*

PRIHODNJA PRIREDBA MILWAUŠKEGA KLUBA J.S.Z.

MILWAUKEE, WIS. — Za spremembo, ker smo v sezoni zabav te vrste, priredi klub št. 37 JSZ. na pustno soboto dne 26. februarja v S. S. Turn Hall veliko maškaradno veselico, par dni potem pa pride za krščanske in nekrščanske ljudi pepelnica in nato za vse "pravoverne" doba posta in pokore. Za nas je glavno, da si zapomnimo prej imenovani datum in se pripravimo na maškarado. Kdor se bo posebno potrudil s svojo masko, bo lahko računal na nagrado, ki se bodo delile izbranim maskam.

Toliko o tej zabavi, ki bo polna humorja in veselja. Ne zamudite je! Sicer pa vas bomo nanjo še opozorili.

Sedaj pa še par opazk, ki se tičejo podpisanega. Večkrat se mi "predbaciva" nekakšno lenobo, ker se ne oglašam s dopisi v Proletarcu in Prosveti kakor včasih. V pojasnilo omenim, da so se razmere, v kolikor se tiče mojega dopisovanja, zaobrile. Pa bo že bolje; onim, ki radi čitajo dopise, pravim: Le še malo potrpljenja, kajti gradiva imam mnogo. Za enkrat prepuščam ves prostor drugim dopisnikom.

Jos. Radelj.

Zapisnik vzhodnoohijske konference J. S. Z.

ki se je vršila dne 1. januarja 1927 v Bridgeportu, O., v Slovenskem domu na Boydsvillu.

Seja otvorjena ob 10. dopoldne. Prisotni so: za klub št. 2, Glencoe, O., Nace Zlemberger; za klub št. 11, Bridgeport, John Vovko, Frank Blatnik, Frank Vočko, Louis Gorenz, Martin Kos, Jack Klančnik, Domjan Bradač; za klub št. 26, Neffs, Florian Pišek; za klub št. 189, Blaine, A. M. Bradley, Frank Garm, Frank Kovach; za klub št. 123, Maynard, Andy Zlatoper, Joe Milavec, Leo Bregar, John Zabaunik, John Slanovec; za dr. št. 333, SNPJ., Blaine, Louis Zupančič. To društvo pripada Izobraževalni akciji JSZ. Konference se je udeležil sodrug J. Posternak, Čeh po rodu, s. Frank Zaitz, urednik "Proletarca", in več drugih sodrugov in somišljenikov.

Za predsednika konference je bil izvoljen s. Nace Zlemberger, za zapisnikarja pa s. Florian Pišek.

Podano je bilo poročilo pripravljalnega odbora, ki je udeležencem pojasnil svoje delo, katerega je pričel na podlagi sklepa šeste ohijske konference JSZ. v Girardu, ki je določila delitev Konference v dve samostojni skupini. Razlog je bil, ker klubi v vzhodnem Ohiju ne bi mogli pošiljati zastopnikov na zborovanja, ki se bi vršila v okrožju od Johnstowna do Clevelanda radi prevelike razdalje. Tudi prometne zveze, kar se tiče potniških vlakov, niso ugodne z vsemi kraji v tej državi, kjer so se doslej vršile konference JSZ. Potrebovali smo svojo konferenčno organizacijo in namen tega zborovanja je, da jo organizira.

Prva konferenca JSZ. v tem okrožju je bila ustanovljena v poletju 1913. Ustanovno zborovanje je imela v Bridgeportu, kakor ta. Sešla se je samo enkrat. Ta bo imela več sreče, in to prvo zborovanje ni zadnje. — Poročilo pripravljalnega odbora je bilo soglasno sprejeto, enako tudi poročilo tajnika tega odbora, ki je storil vse, da je akcija uspešna.

Predsednik konference pravi, da stvar, o kateri bo sedaj govoril, ni v seznamu našega dnevnega reda, je pa v naših srcih. Dejal je: Ker nismo imeli prilike da bi se zbrali skupaj že prej, izrazimo na tem mestu svoje spoštovanje do našega velikega sodruga, ki je delal nad 50 let v delavskem gibanju, in to je bil pokojni Eugene V. Debs. V znak ljubezni, ki jo je gojilo naše delavstvo do prvaka ameriških socialističnih borcev, so navzoči vstali s sedežev.

Poročila zastopnikov: A. M. Bradley od kluba št. 189 pravi, da ima klub 22 članov in da izgledl niso slabši za nadaljno pojačanje. Poročilo so podali tudi ostali zastopniki tega kluba, Delegat kluba št. 11 sporoča, da ima klub 12 članov. To število bi sicer moralo biti višje, toda zapreke v agitaciji so velike, a ker smo srečno premagali začetne ovire, jih bomo v bodoče še toliko lažje. Delegat od št. 26 poroča o razvoju tega kluba, ki je imel ob ustanovitvi 11 članov; v preteklem letu je nekaj nazadoval, potrudil pa se bo, da se dvigne v tem višje kakor je bil. Delegat od kluba št. 123 se povoljno izraža o klubovem delu. Poleg teh je poročal zastopnik društva št. 333 SNPJ., ki spada v Izobraževalno akcijo, in nekateri drugi sodrugl. Vsa poročila so bila vzeta na znanje.

John Posternak, Neffs, O., je dejal, da želi spregovoriti par besed. Govoril bom češko, je dejal, in in se pri tem potrudil povedati na način, da me boste

kolikor največ mogoče razumeli. Nato je posegel v zgodovino soc. gibanja v tem delu države Ohio, ki je bilo nekoč jako, a so ga ekstremisti po vojni razbili, ne da nam bi zapustili kaj boljšega. Razbili so tudi češke klube, in sedaj nimamo nobenih, je dejal. Skušnje so nas naučile, da je bila ta stranka v pravem, in da je ostala, med tem ko so druge ali propadle, ali pa hirajo. Oklenimo se je, pojačajmo njene organizacije, in razširimo njene liste.

Frank Garm je dejal, da je za pokret važno, da se tisti, ki se ne strašijo pokazati svojega socialističnega prepričanja, zopet oprimejo dela z vsemi močmi in pridejo povsod na plano. To pomeni, da je potrebno organizirati socialistične shode, širiti naše liste in knjige, sodelovati v vseh akcijah socialističnega značaja, izrabiti vsako priložnost za socialistično agitacijo, in pojačati glube JSZ. kolikor največ mogoče.

A. M. Bradley izvaja, da bi bilo dobro, ako ta konferenca pooblasti enega sodruga, ki bi sodeloval z lokalnimi zastopniki Proletarca, tajniki in drugimi člani klubov pri agitaciji za razširjenje Proletarca in drugih soc. listov. Potoval naj bi v naselbinah tega okrožja kolikor bi mu dopuščal čas, in s tem bi bilo naši agitaciji mnogo pomagano. — Sledi diskuzija, ki se je udeležele razni sodrugi. Žlemberger predlaga, in Garem podpira, da se sugestijo s. Bradleyja sprejme in zastopnika izvoli. Predlagani so bili razni sodrugi, ki pa so mandat odklanjali z utemeljevanjem, da ne bi utegnili iti na agitacijo izven svoje naselbine. Sprejel pa je ta urad sodrug Frank Kovach, ki je bil soglasno izvoljen.

Na sugestuje navzočih se je oglasil s. Frank Zaitz ter podal zborovalcem sedanje stanje Proletarca, katera ga število naročnikov raste in ravno tako zanimanje zanj. Opisuje vzroke, čemu Družinski koledar izhaja pozneje kakor večina drugih koledarjev. Govori o stanju JSZ., o raznih polemikah, o političnem položaju v tej deželi, o sedanjem stanju soc. stranke in o izgledih, ki jih ima za bodočnost. Podal je tudi nekaj primerov o časopisju, slovenskem in drugem. Dokler ne bo delavstvo polagalo na svoj tisk toliko važnosti in mu posvetilo vsaj toliko zanimanja kakor ga ima za časopisje ki je ljudskim interesom nasprotno, četudi prikrito, toliko časa bodo naši boji težki. Vsak slovenski delavec, je dejal, bi moral poleg drugih listov čitati tudi Proletarca, in vsak naš agitator bi dobil mnogo dobrega čtiva, ako čita poleg Proletarca tudi New Leader in American Appeal.

Dal je nasvete, kako naj naši klubi aranžirajo svoje priredbe, da bodo bolj zanimive; da ne bodo imele samo značaj navadnih zabav, je potrebno, da imamo na vsoporedu vedno kaj petja, kakšno deklamacijo, in kjer mogoče, igro.

Preide se na sklepanje o prihodnji konferenci. Za njen sedež so nasvetovani razni kraji. Sprejeto, da se vrši vsake tri mesece, in da se prihodnja, ako mogoče, vrši dne 1. aprila. Predlagano in sprejeto, da se tudi prihodnja vrši v Bridgeportu, ker tvori izmed vseh naselbin, ki pridejo za konferenco v poštev, še najboljše središče. Klubi pa naj o tem sklepu razpravljajo in o zaključkih poročajo tajniku in v Proletarca.

Volitve odbora:

Nace Žlemberger je bil soglasno izvoljen za konferenčnega tajnika, in Frank Kovach za organizatorja ter okrožnega zastopnika, kot omenjeno že prej.

Andy Zlatoper predlaga, da se vsaka naša skupna

priredba, bila konferenca ali shod, ali oboje, zaključi z veselico, kakor je npr. slučaj s to konferenco. Razlog: Če imamo veselico, je s tem pomagano tudi shodu in konferenci, in ob enem je to vir, ki nam pomaga kriti izdatke. Predlog soglasno sprejet, ravno tako nasvet, da ako se ne bi prostor dobil na Boyds-villu, bi vprašali zanj v Blaine.

Ker je dnevni red izčrpan, naznani predsednik, da se vrši popoldne v tej dvorani pod avspicijo Konference shod, na katerem bo govoril s. Frank Zaitz. Vstopnina na shod je 50c, te vstopnice pa so veljavne potem tudi zvečer, ko bo plesna zabava.

Celotno ime te skupine klubov JSZ. je:

"Konferenca klubov JSZ. in društev Izbobraževalne akcije JSZ. v vzhodnem Ohiju in W. Virginiji".

Zaključek seje.

Nace Žlemberger, preds. Florian Pišek, zapisnikar.

Po vprizoritvi "Tkalcev".

Ko se je dramski odsek kluba št. 1 JSZ. v Chicagu odločil, da vprizori Gerhart Hauptmanovo petdejsko dramo "Tkalci", se je lotil zelo težke naloge. Vaje se so pričele koncem decembra, in v nedeljo 30. januarja so bili "Tkalci" vprizorjeni. Predstava se je vršila v dvorani ČSPS. Pričela se je ob 3:15, ali 15 minut po določenem času. Zamuda je bila torej manjša kot običajno.

Dvorana je bila polna.

Iz Milwaukee je prišlo okrog šestdeset ljudi, med njimi člani in članice socialističnega pevskega zbora "Naprej". Med dejanji je moški zbor "Napreja" zapel "Svobodo" in "Lahko noč", mešan zbor "Napreja" pa "Naša zvezda" in "Pozdrav". Nastop mešanega zbora je občinstvu posebno ugajal, a tudi moški zbor je pel izborno in je moral na zahtevo ponavljati. Tudi iz Waukegana je prišla večja družba. Izmed zunanjih članov glavnega odbora SNPJ., ki je pričel zborovati dan pozneje, jih je bilo na predstavi štirinajst.

Igra, vpoštevajoč vse okolščine, je bila dobro izvajana. Scenerija je bila primerna, in maske fine, posebno tiste, ki so predstavljale gotove tipe. Režiser je bil Andrew Kobal, igralce je maskiral Fred Zalaznik in pomagal mu je Filip Godina, šepetalka pa je bila Mrs. Kati Zupančič.

Na prejšnjih treh predstavah, in na zadnjem koncertu našega pevskega zbora "Sava" je vladal mir, kakor v gledališču. Na tej pa je bilo tu in tam zopet precej šuma in nepotrebnega smeha, kar je motilo tisto večino, ki je prišla zato da vidi igro.

Gmotni uspeh to pot najbrž ne bo velik, ker je imel klub precejšnje izredne stroške v zvezi s to predstavo.

Ne bilo bi prav ako ne bi omenil, da je "Tkalce" prevedel Josip Siskovich, kar ni bilo lahko delo. Korekturę je napravil Andrew Kobal.

Opazil sem tudi, da je članstvo kluba št. 1 še vedno kakor je bilo. S prireditvami kakor je bila ta ni samo veliko stroškov, ampak zahtevajo tudi mnogo dela. In sodrugi in sodruginje so bili povsod na mestu. Tudi med somišljeniki smo dobili sodelovanje. (Druga poročila o tej priredbi bodo priobčena prihodnjic. — Ur.)

Prihodnja predstava bo v nedeljo 27. marca, ko bo vprizorjena komedija "Lokalna železnica", v kateri nastopi poleg diletantskega osebja tudi pevski zbor "Sava" in godba. — C.

Zapisnik milwauške konference J. S. Z.

ki se je vršila v nedeljo 12. decembra 1926
v Milwaukee, Wis.

S. Albert Hrast otvori zasedanje s kratkim nagovorom, poudarja pomen tega sestanka, ki naj pripomore, da bodo klubi JSZ. v bodoče v svojih aktivnostih na političnem, kulturnem in gospodarskem polju bolj sodelovali drug z drugim kakor dosedaj. Predloži sledeči poslovni red, ki je soglasno sprejet:

- 1.) Otvoritev konference.
- 2.) Volitev začasnega predsednika.
- 3.) Volitve začasnega zapisnikarja.
- 4.) Čitanje imen zastopnikov, ki so jih poslali klubi in društva Izobraževalne akcije JSZ.
- 5.) Prosvetno delo in Izobraževalna akcija JSZ., poroča Chas. Pogorelec.
- 6.) Agitacija in razno.
- 7.) Volitve odbora Konference.
- 8.) Določitev sedeža in datuma prihodnjega zborovanja.

Sledi čitanje imen zastopnikov:

Klub št. 1, Chicago, Ill.: Chas. Pogorelec, Fred A. Vider in Andrew Miško; klub št. 45, Waukegan, Ill.: Anton Vičič; klub št. 235, Sheboygan, Wis.: J. Krainz, Ant. Simonich in Fr. Sepich; klub št. 37, Milwaukee, Wis.: Frank Novak, Albert Hrast, Victor Petek.

Društvo "Nada", št. 102, SNPJ., Chicago, Ill.: Angeline Tich; društvo "Združeni Slovenci", SNPJ., Sheboygan, Wis.: John Supancich in Fr. Resnik; društvo "Sloga" št. 16, SNPJ., Milwaukee, Wis.: Math Tamshe, Al. Alpner; društvo "Sloga" št. 1 JPZ. Sloga, Milwaukee, Wis.: John Ermenc. Navzočih je 16 zastopnikov in zastopnic.

Za predsednika zborovanja izvoljen Chas. Pogorelec, in za zapisnikarja Victor Petek. Predsednik zasede svoje mesto in v imenu JSZ. pozdravi zborovalce. Upa, da bo ta konferenca veliko storila za razširjenje socialistične ideje med jugoslovanskim delavstvom v tem okrožju.

Preide se na referat, označen pod točko 5, v katerem je s. Pogorelec obširno slikal delo posameznih klubov in JSZ. kot celote na prosvetnem polju ter važnost, ki jo ima vsaka prava izobraževalna akcija za delavsko ljudstvo. Omenja literaturo katero se je poslalo na društva ki podpirajo Izobraževalno akcijo v zadnjih par letih in povdarja, koliko več bi se dalo narediti vzgojevalnega dela, ako bi bilo več društev, ki bi se zavedala pomena prave delavske vzgoje. Pravi: v klubu št. 1, J.S.Z. imamo velikokrat zelo zanimiva predavanja, toda ta dosežejo le mali krog ljudi. Če bi imeli več sredstev na razpolago, bi se tako predavanja lahko ponovila tudi v drugih naselbinah, če že ne v oddaljenih, pa vsaj v bližnjih, toda pri vsem se moramo seveda gibati v mejah sredstev ki so nam na razpolago.

Dolžnost vsakega posameznega sodruga je, da se o delu ki ga vrši Izobraževalna akcija pouči in kadar pridejo vprašanja o podpori te akcije pri posameznih društvih na dnevni red, da pojasnijo članstvu, kaj je namen te ustanove, in če bodo znali pravilno zagovarjati in prepričevati, ne bodo uspehi zaostali. Upa, da bo konferenca, katera je danes prvič v zasedanju vršila to nalogo v svojem delokrogu v polni meri.

Referatu so sledila poročila zastopnikov.

Vičič, Waukegan, poroča o delu ki ga vrši klub št. 45, in o težkočah, s katerimi se bori. Naglaša, da bi morala vsaj društva ki so v Izobraževalni akciji dati več pažnje kulturnemu delu. Priporoča, naj se aranžirajo pogostejše in bolj sistematično znanstvena in poučna predavanja sploh.

Al. Hrast v prašanju izobrazbe soglaša s predgovornikom. Več diskuzij, več predavanj, več shodov in več čitanja potrebujemo. Veliko tega dela lahko izvršimo v krogu podpornih društev. Priporoča, naj se o tem obširno razpravlja.

Frank Novak priporoča, naj se bi kulturno delo koncentriralo v mejah konferenčne organizacije. S sodelovanjem vseh klubov naj se bi od časa do časa prirejal koncerte, predavanja in podobne priredbe sedaj v tej, sedaj v drugi naselbini.

Krainz, Sheboygan, poroča o aktivnostih njihovega kluba na kulturnem polju. Prireja po možnosti diskuzije in predavanja, oziroma shode, a aktiven je posebno nadramskem polju. Dasi ima klub veliko nasprotnikov, ima vse pogoje za napredek, ker je aktiven. Želi, da se pri sklepanju o sedežu prihodnjega zborovanja vpošteva Sheboygan.

Supancich, Sheboygan, pravi, da je župnik Černe velik protivnik socialističnega gibanja in da je s svojo gonjo klubu v resnici bolj pomagal kakor škodil. Želi, da sheboyganski župnik še nadalje vodi svojo komedijo s takimi rezultati (veselost in odobravanje).

Vider, Chicago, pravi, da je prva naloga delavske organizacije, da izobrazuje. Kajti samo v izobrazbi je napredek. Čimveč prosvetnega dela, toliko trdnjejši bomo in toliko jačja bo naš pokret.

Miško, Chicago, poudarja, da je potrebno podvzeti kake korake, s katerimi bi pridobili v naš krog mladino, da bi nadaljevala socialistično delo med nami ter zavzemala naša mesta. Priporoča mladinske priredbe, na katerih naj bi tvorilo spored petje, godba, igre in podobno, v katere bi nastopala mladina. Pravi, da imajo čikaški sodrugi te vrste akcijo v načrtu in jo bodo izvajali v kolikor bodo dopuščale okolščine in potem več in več.

Angeline Tich, Chicago, pravi, da ji društvo ni dalo navodil. "Nada" je v Izobraževalni akciji JSZ. od kar se je slednja ustanovila in je bila prijazna ter po možnosti sodelovala pri vseh naprednih akcijah. Upa, da bo ostalo pri tej tradiciji.

John Ermenc, Milwaukee, pravi, da sta dva največja milwauška podporna društva v Izobraževalni akciji, ki štejeta približno tisoč članov. To je znak, da se članstvo zaveda svoje dolžnosti. Želi, da posnemajo korak obeh "Slog" tudi društva, ki sedaj še niso v Izobraževalni akciji.

Gmotna sredstva. — Pri razpravi o gmotnih sredstvih, katera je bila obširna, je bil sprejet predlog s. Vidra, ki se glasi: "Klubi in društva Izobraževalne akcije plačajo stroške delegatov iz svoje blagajne. Ob enem se apelira na klube v tem okrožju, da potom svojih prireditev poskušajo pokriti ostale stroške konference. Npr., v kraju, kjer se konferenca vrši, naj priredi klub veselico ali kar koli, prebitek priredbe pa pokloni Konferenci."

Volitve. — Za tajnika te Konference je izvoljen Albert Hrast; organizator, Anton Vičič. Nadzorni odbor: Fr. Perko, Math Tamshe in John Supancich.

Sedež prihodnje konference. — Nominirana so mesta Chicago, Waukegan in Sheboygan. Večina

glasov oddanih za Sheboygan, kjer bo prihodnja konferenca.

Čas konference. — Vider predlaga, naj se obdržujeta najmanj dva konferenčna zborovanja na leto, odbor pa jo sme v slučaju potrebe sklicati kadarkoli. Miško protipredlaga, naj se vrše najmanj štiri zborovanja na leto. Fr. Novak je stavil posredovalni predlog, da se skliče prihodnjo konferenco koncem aprila ali v začetku maja, ta pa bo zopet določila čas za prihodnjo zborovanje. Posredovalni predlog sprejet z večino glasov.

Vider predlaga, da to zborovanje proglašajo Konferenco JSZ. za formalno organizirano, deluje pa naj v smislu, kakor je načrtan v pravilih JSZ. ("Konference klubov JSZ.", stran 18 v pravilih.) Predlog soglasno sprejet.

Ker je že pozno, in se delegatje žele udeležiti slavnosti petnajstletnice soc. pevskega zbora "Naprej", zaključil predsednik prvo zborovanje z apelom, da delujmo vsi na podlagi sklepov, ki smo jih storili, in naša druga konferenca v Sheboyganu bo beležila že velike uspehe.

Chas. Pogorelec, preds. Victor Petek, zapisnikar.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, se nadaljuje na 24. strani in konča na 3. strani platnic. Preglejte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

Listu v podporo.

II. Izkaz:

Chicago, Ill.: Anton Kravanja 50c, Anton Andrejasich 35c, skupaj 85c.

Cleveland, O.: Paul Modic \$2; Anton Košir 10c, skupaj \$2.10.

Lawrence, Pa.: John Mehalinec \$1.

Strabane, Pa.: Frank Majzelj \$1.70.

Viriden, Ill.: Frank Hersich \$2.

Klein, Mont.: Po 50c; Martin Meznarich, Peter Yeler, skupaj \$1.

Detroit, Mich.: Nabral Rud. Potochnik na zabavi pečlarjev \$5.60, John Zabukovec 50c, skupaj \$6.10.

Collinwood, O.: Joseph F. Durn \$2; Joseph Presterl \$1; Frank Barbich 40c, skupaj \$3.40.

Pueblo, Colo.: Frank Stark 55c; Jacob Princ 25c, skupaj 80c.

Barberton, O.: John Jankovich \$1.

Akron, O.: Joseph Irman \$1.

Canonsburg, Pa.: Lawrence Jereb \$1.

Pueblo, Colo.: John M. Stonich \$1.15.

Vandling, Pa.: Joseph Čebular \$1.

Spangler, Pa.: Paul Les 50c.

Clinton, Ind.: Christina Omahne \$1.

Yukon, Pa.: Frank Medved \$2.80.

Milwaukee, Wis.: Po \$1; Albert Hrast, Frank Tamše, skupaj \$2.

Kenosha, Wis.: Louis Rabsel 50c.

Rock Springs, Wyo.: John Golob \$1.50. Skupaj v tem izkazu \$32.40, prejšnji izkaz \$60.24, skupaj \$92.64.

VABILO k domači zabavi

katero priredi

Slov. pevski zbor "LIRA"

V soboto 5. februarja 1927 v mali dvorani
S. N. P. J. na 2657 So. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL.

Začetek ob 8. zvečer.

Vstopnina 35c.

Preskrbljeno bo za najboljšo zabavo
in postrežbo.

Soc. Pevski Zbor "ZARJA"

priredi

plesno veselico

v nedeljo 6. februarja

v Slov. Narod. Domu, 6409 St. Clair Ave.,

CLEVELAND, OHIO.

Začetek ob 7. zvečer.

Vstopnina 50c.

Vsi ki želite obilo zabave in dobro
postrežbo, pridite na to veselico.

PRIHODNJA SEJA KLUBA ŠT. 45 J.S.Z. V WAUKEGANU.

WAUKEGAN, ILL. — Naznanjam članstvu kluba št. 45 JSZ., da se naša prihodnja redna seja vrši tretjo nedeljo v mesecu, to je, dne 20. feb. ob 2. popoldne v Slov. nar. domu. Na dnevnem redu je več važnih točk, med njimi naša prihodnja prireditve ki se bo vršila dne 20. marca. — M. J.

NAPREJ ZA J.S.Z. IN NJENO DELO!

GLENCOE, O. — V dopisih o konferenci JSZ., ki se je vršila na Novega leta dan v bližnjem Bridgeportu, ni bilo omenjeno, da je s. Frank Zajec, urednik "Proletarca" in predsednik gl. nadzornega odbora SNPJ. prišel tudi na Glencoe, kamor smo ga prijateljsko povabili. Dne 2. januarja smo imeli pri N. Žembergerju sestanek, katerega so se udeležili skoro vsi sodruzi in sodruginje. S. Zajec nam je predaval o položaju in o situaciji v JSZ. Ker smo bili vsi člani SNPJ., je govoril tudi o problemu bolniških skladov in podobnem. Napravil je na nas zelo dober vtis, in naša želja je, da še pride med nas. Ob tej priliki so navzoči zbrali vsoto, ki je bila že izkazana, v podporo Proletarcu, \$5 pa je prispeval klub št. 2.

Tudi na društvenem polju se gibljemo v smeri napredka. Tukajšnje društvo št. 54 SNPJ. se je prvič pridružilo "Izobraževalni akciji JSZ.", in upam, da bo v nji ostalo do konca.

Tudi klubi JSZ. v tem okrožju se večajo in številno naročnikov "Proletarca" se množi. A še vedno jih je veliko, ki ga ne prejemajo. Prijatelji, naročite se nanj. Kdor je delavec in ne čita socialističnih listov, ne škoduje samo sam sebi ampak vsemu delavstvu.

Opazovalec.

✠ VŠČIPCI. ✠

NOVA DVORANA V WAUKEGANU.

V naprednem Waukeganu-North Chicagu imajo farno cerkev, farno šolo in sedaj tudi farno dvorano. Otvoritev prošli mesec je bila zelo slovesna. Ropotale so vilice, noži in kozarci, in vse to ropotanje se je vršilo v večjo čast in slavo božjo. "Am. Slovenec" z dne 6 jan. pove tole o tej zgodovinski slavnosti:

" Zatem smo odmolili običajno molitev, nakar so prihitele belo oblečene kelnarce vsaka k svoji mizi in kmalu nato so zaropotale žlice in mi smo si kmalu utolažili svoje lačne želodce . . . "

Vmes so bili seveda govori. Govorili so župniki in župani ter tudi nekateri manj važni ljudje. Ostali so ropotali z žlicami, ploskali, in dajali dolarje.—W.

"NOVI LJUDJE".

"G. S." je prišel "novim ljudem v roke", pravi urednik. Kakšni so ti novi ljudje, in kdo so? Čemu jih ne predstavite, da bi jim čestitali na njihovi veliki požrtvovalnosti.—P. P.

SLOVENCİ IN ZVERINJAK.

Nekje na zapadni strani Chicaga bodo zgradili velik zverinjak. Kedaj bo to, in koliko bo velik, se še ne ve natančno. Znano je le, da je zemlja za zverinjak darovana okraju, in da so farme okrog vse pokupljene, zmerjene v stavbišča (lote) in na prodaj jazbecem. "Tam bo velik zverinjak, kupite loto, da ne boste prepozni", pravijo zemljiški agentje. Lote so dra-

ŠTIRIM MASKAM

ŠTIRI NAGRADE

na

MAŠKARADNI VESELICI

**KLUBA ŠT. 49 J. S. Z.,
V SOBOTO 12. FEBRUARJA**

v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd.,
COLLINWOOD, O.

Vstopnina 50c.

Pričetek ob 7. zvečer.

- 1.) Žensko zapestno uro dobi najlepša maska (dama).
- 2.) Namizno orodje dobi maska, ki bo najboljše predstavljala delavca boritelja, predstavljajoč osvoboditev iz mezdne sužnosti.
- 3.) Samopojnik dobi najgrša maska.
- 4.) Najbolj šaljiva hohohoho-hehehe maska dobi zavoj, kaj bo v njemu, je pa za sedaj še skrivnost.

PRIDITE VSI!

NE POZABITE!

ge, ampak ljudje, ki hočejo biti blizu zverinjaka, so pripravljani plačati. Na račun tega bodočega zverinjaka bo nekaj ljudi obogatelo, ampak tisti ki kupujejo lote na drobno, prav gotovo ne bodo.—*RK.*

ČIGAV JE DOM?

L. F. Truger pravi, da je S. delavski dom v Collinwoodu delo celokupne naselbine, neglede na versko ali politično prepričanje. Pravi, da dom ni stvar kake politične skupine, ampak naroda. A vzlic temu je Truger za "politiko", ampak za politiko, s katero se bo kaj doseglo. To je oportunitizem, na kakršnega prisegajo le tisti, ki so za "politiko" v starih strankah. Je prav, da govori vsakdo tako kakor misli. — Karol Skebe pa misli, da je collinwoodski dom preveč socialistično pobarvan in je zato bolj naklonjen domu na Holmes Ave. Če ni političnih in verskih razlik v nekdanji tako radikalnem Collinwoodu, kako to, da so razlike med delavskim domom in onim, ki stoji kakor kak nunski samostan na Holmes Ave.?—*Janko Sitnež.*

REV. ZAKRAJŠEK IN REV. TRUNK.

Vse sorte se govori po fari sv. Štefana v Chicagu. Župnik Zakrajšek je huje zopet odstavljen kot provincial slovenskih frančiškanov v Ameriki. Rev. Hugo Bren, prejšnji provincial, in nekateri drugi duhovniki, so mu podstavili palico, da je padel. Od jeze je za nekaj dni izginil, ženske pa so si šepetale čudne reči. "Vse teče", "Danes meni, jutri tebi", "Kdor drugim jamo koplje sam vanjo pade" — to so pregovori, o katerih premišljuje Rev. Zakrajšek, Rev. Trunk v leadvillskih hribih pa postane vsled samega razočaranja v kratkem "rdečkar". Grdina tolaži, a ker nič ne izda, pravi, saj mi še pridete v roke, le počakajte — če ne meni, pa kakemu drugemu undertekarju.—*P. P.*

DVOJNA MERA.

Nekje so imeli fond za zavetišče. Blagajnik ga je s poštenimi nameni zapravljal, in fonda ni sedaj nikjer. "Bom vrnil," pravi, "kadar bom mogel." In svet mu je odpustil. Če pa bi bil dotični blagajnik recimo Jože Zavertnik, tedaj bi protestirala društva vseh naših slavnih jednot in zvez in vsi veliki "narodni" ljudje in "mučeniki" bi protestirali, dokler ne bi postali hripavi od samega glasnega zgražanja in obsojanja. — *Jerry Pengov, Cleveland, O.*

LOJZETOVO PREMOŽENJE.

Lojze Pirc je prišel v Ameriko, da si pridobi premoženje, in namen se mu je posrečil. Sedaj je za vojno z Mehiko, ker želi, da si revni Amerikanci pridobijo premoženje v Mehiki, ker si ga tukaj ne morejo. Jih je on izpodrinil. Pirc si je opomogel tudi iz kraljevaškega fonda, in se smeje, češ, jaz, ki sem dobil in se med vojno fino imel, zmerjal in špijonaril, sem "veljak", tiste, ki so garali in se nam postavljali po robu, pa zmerjamo s kruki. — *Jerry Pengov.*

SLABA POTA.

Bilo je nekje v Collinwoodu. Na seji je bila debata vsestransko vroča. Po seji si si nekateri šli hladiti jezo v klet. Tam so pronašli, da socialisti ne bi smeli na vse paziti, in nato so zaključili, da socialisti "niso gud", vsaj taki ne kakršni so v tej kontri. Nekdo, ki kot član ne bi smel, je kimal in marsikatero hudo rekel. — *J. S.*

HEJ, VI, TAM!

Vi, tam po kotih, ki ob večerih, na sejah in kjer morete tako vztrajno udrihate po tistih ki delajo, čemu pa ne porabite svojih sil za kaj koristnega? Čemu ne porabite vsaj en večer na teden za kako stvar, ki bi služila vzgoji in s tem napredku naših ljudi? Doli z masko, in pokažite česa ste zmožni poleg zabavljanja in obrekovanja! To se tiče posebno tistih, ki so se prikopali do pozicij na narodov račun.—*X.*

ČUDNO POVEČANJE.

"G. S." je obljubil, da bo pričel koncem januarja izhajati dvakrat na teden povečan na osmih straneh. Pa je na obljubo pozabil in naznanil povečanje za eno kolono. Tudi s "koledarjem" ne bo nič. Na poziv upravnika mu je osebno obljubilo osem ljudi, da ga bodo vzeli, a po pošti nihče. "Samo če dobim kaj denarja", pravi "avtor", ki je "spisal" knjižico o izvoru življenja. Skoro vse kar je v nji, je ukradel, a vira nikjer. "Jaz" sem "spisal", pravi. Velik mož! *P. P.*

POVEČAVANJA PRI "RADNIKU".

Mali "Delavec" bi rad zrastel. Njegovi jerohi apelirajo za pomoč. Če pride, bodo listič raztegnili. Drugovi, saj ste imeli "D. S.", pa ste jo vpropastili, ker je bila za vas prevelika! Tudi tak nezaten listič kakor je "Delavec" je prevelik zanje; ko bi saj tisto, kar imajo, znal kdo urediti kakor se spodobi. — *P. P.*

SLOVENSKI ADVOKAT POSTAL SODNIK.

Urednik lista, ki je prišel zopet v nove roke, je advokat. Nedavno je bil imenovan za sodnika. To je prvi slovenski ameriški odvetnik, ki se je povzpел na to stopnjo. Ampak to čast je dosegel le na maškara. — *Maškara.*

MAX SLANOVEC
krojač in trgovina moške oprave.
Se priporočam rojakom
528 E. 152nd St., Collinwood, O.

ANTON ZORNIK
HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

SEM ČAKALA DOLGE DNEVE.

Sem čakala in čakala, da vam kdo sporoči zanimivo vest iz naše napredne naselbine. Bila je božja volja in volja "gaspudova", da imamo katoliškega kolumbovega "viteza" za župana. Zmagoslavje smo obhajali v župnišču. Mislim, da se bodo od sedaj naprej še bolj pogosto brale zanj svete maše, posebno še, kadar jo za "reda" v kak globok kranjski kevder. V hramih, kjer 18. amendment ni priznan, je ta katoliški mož čisto domač.—*Elyška osa.*

ZAVEDNI SOSEDJE.

Alo vi tam v Chicagu, kje imate zakopan preostali denar od JRZ.? Ven z njim! Ako ne, vas damo na zatožno klop in jih dobite po srbsko 25 vsaki na—. "Zavedni sosede" so si leskovke že urezali in bodo tolkli. Majka vam mila. — *Bt, Collinwood.*

ČEMU SE PUSTITE?

Društvo "Zavednih sosedov" št. 158 SNPJ. bi moralo biti po vseh teh burjah vsaj toliko pametno, da se ne bi pustilo vleči za nos ljudem, ki so lumpje v svojem srcu in ki bi kradli, ako bi mogli. Ako so prestrašopetni, čemu bi vi posojali takim propalicam svoja dobra imena in begali javnost ter napadali poštene ljudi. — *J. G.*

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbera raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

OBIČAJEN DVOGOVOR.

JOHN (Majku): Boš kupil Družinski koledar. Vsebuje lepe povesti, slike itd.

MAJK: Veš, imam ga še od lanskega leta.

JOHN: Pa tole knjigo, "Adami pred Adamom" se imenuje, jako podučna stvar, slike, lepo branje . . .

MAJK: O, tudi te sem že bral lansko leto.

JOHN: All right, pa se priglasim za koledar, ki ga bo za drugo leto izdal ne vem kako se že imenuje, tisti onga v Chicagu.

MAJK: Tudi tisti koledar sem že bral lansko leto. — *Fr.*

NE ŠE SEDAJ!

"Ali naj povem Ernestu o moji prošlosti, o moji prvi ljubezni?"

"Nikar, predno se vzameta. Za take reči boš imela mnogo časa pozneje, posebno v zimskih večerih, ko vama bo dolg čas in bosta drug drugega že navajena."

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

RASPORED PREDAVANJA SLOBODNE GOVORNICE V CHICAGU.

VELJAČA (FEBRUAR).

Subota, 5.—Tema: *Narod*. Govori: Franjo I. Lupis, bivši urednik "Hrvatskog Glasnika".

Petak, 11.—Tema: *Važniji momenti u povijesti hrvatske književnosti*. Govori: George Kutuzović, bivši urednik "Novog Svijeta".

Petak, 18.—Tema: *Suradnici tehnike u prirodi*. Govori: Aleksa Božić, inženir iz Gary, Indiana.

Petak, 25.—Tema: *Civilizacija i čovječje tijelo*. Govori: Jurica Biankini, student medicine.

OŽUJAK (MARC)

Petak, 4.—Tema: *Postepeni razvoj nauke*. Govori: Teodor Cvetkov, urednik "Novog Svijeta".

Petak, 18.—Tema: *Štampa*. Govori: Vjekoslav Meller, urednik "Hrvatskog Glasnika".

Petak, 25.—Tema: *Jan Hus*. Govori: Božo Milošević, urednik "Novog Roda".

TRAVANJ (APRIL).

Subota, 2.—Tema: *Never Told Tales (Nikada nepričane priče)*. — Predavanje u slikama. Samo za muške. Govori: r. J. H. Greer, liječnik u Chicagu.

Subota, 9.—Tema: *Osnov slobode balkanskih naroda*. — Predavanje o mogućnosti i probitačnosti balkanske federacije. Govori: Teodor Cvetkov, urednik "Novog Svijeta".

Subota, 16.—Tema: *Rječnik pomorstva u baltičko-slavenskim jezicima*. Govori: Franjo Preveden, profesor jezikoslovlja.

Opaska. — Sva predavanja će biti u prostorijama Jugoslavenskog Prosvjetnog Udruženja na 1345 W. 18th Street, Chicago, Ill.

Početak točno u 7:30 na večer.

Glede knjig se obrnite vseh na knjigarno "Proletarca".

GLOBOKEJŠE KOT MORSKO DNO.

Globino morja merijo z jekleno klavirsko žico, ki v premeru nima več kot 1/25 palca in uteža na nji ima malo kedaj preko 70 funtov. Najgloblji prostor, 31,366 čevljev, je blizu otoka Porto Rico. Veliko globokejša pa je hvaležnost vseh tistih, ki so trpeli leta vsled želodčnih neprilik in

se jih osvobodili s pomočjo Trinerjevega grenkega vina. "Hamilton, O., 28. dec., 1926. Moje stanje je bilo tako mizerno, da sem vagala le še 105 funtov, danes pa je moja teža zopet 165 funtov, in če se kdo začudi, mu pravim: Trinerjevo grenko vino mi je pomagalo! Odkrito ga priporočam vsakemu. Julia Kosec." To zdravilo izčišča črevesje ter ga drži v pravem stanju, obnovi tek do jedi in ojača ves organizem. Ena steklenica \$1.25, vzorčne steklenice proti prejemu 15c, ki jih pošljite na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Vprašajte vašega lekarnarja tudi za Trinerjeve Cold Tablets in Trinerjev Cough Sedative!

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, OHIO.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Sodrugi, udeležujte se redno sej, ker je vedno kaj zanimivega in važnega na dnevnem redu. Simpatičarje vabimo, da se nam pridružijo in pomagajo pri delu za boljšo bodočnost delavskega ljudstva. **TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.**

VEČ KOT 40 LET

služi ta banka verno in pošteno vsem ki z njo poslujejo. Prihranki, ki jih imajo v nji tisoči zaupnikov, znašajo mnogo milijonov dolarjev.

Kakorkoli nameravate vložiti vaše prihranke, poizvedite preje, kakšne ugodnosti dobivajo tisti, ki poslujejo s to banko.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

vogal W. 19th St. in Blue Island Avenue.
CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA BANKA V AMERIKI.

Uradne ure: od 9. zjutraj do 4. popoldne, v ponedeljek in v soboto od 9. zjutraj do 8. zvečer.

Imovina
\$19,000,000.00